

Masteravhandling i AVH 505

”Menneskesynet i Holistisk Forbund”

En undersøkelse av menneskesynet i Holistisk Forbund,
og hvordan de står i forhold til New Age-bevegelsen

Kristine Günther Lillevik

Veileder Arild Romarheim

Det Teologiske Menighetsfakultet

Innhold:

1. Innledning	3
1.1 Drøfting av problemstilling og disposisjon	4
1.2 Kilder	6
1.2.1 Primærkilder og sekundærkilder	6
1.2.2 Lederartikler i Alternativt Nettverk/ Visjon	7
1.2.3 Artikler i Visjon	8
1.2.4 Utgivelser fra Holistisk Forbund	9
1.2.4.1 Holistisk Forbunds medlemsavis "Holisten"	9
1.2.4.2 Andre utgivelser	9
1.3 Hva menes med begrepet 'menneskesyn'?	10
1.4 Avklaring av andre sentrale begreper	11
2. Menneskesynet i HoF	12
2.1 Lederartikler i Alternativt Nettverk/ Visjon	12
2.1.1 Lederartikler 2001-2003	13
2.1.2 Lederartikler 2008-2010	20
2.1.3 Oppsummering av menneskesynet i lederartiklene	24
2.2 Menneskesynet i Visjons artikler	25
2.3 Menneskesynet i Holistisk Forbunds utgivelser	37
2.3.1 "Holisten"	37
2.3.2 Utgivelser av Holistisk Forbund	46
2.4 Sammenfatning av menneskesynet i Holistisk Forbund	48
3. Menneskesynet i New Age-bevegelsen	49
3.1 Menneskesynet i lys av New Age-bevegelsens harmonimodell	50
3.2 Menneskesynet i forhold til tanken om mikrokosmos – makrokosmos	51
3.3 Hvilket syn har New Age på kroppen?	52
3.4 Menneskets ansvar for hverandre, samfunnet og kloden	53
4. Forhold mellom menneskesynet i Holistisk Forbund og New Age generelt	54
5. Konklusjon	56

1. Innledning

Holistisk Forbund er en livssynsorganisasjon som i dag har rundt 1000 medlemmer. Dette i følge Øyvind Solum, en mangeårig leder for organisasjonen (Solum 2011:121). De tilbyr ritualer som navnedag, konfirmasjon, bryllup og gravferd, og markedsfører seg som ”en organisasjon for dem som anerkjenner at holistisk praksis innebærer et kollektivt og individuelt ansvar overfor hverandre, det globale samfunn og jorden” (Holistisk Forbunds informasjonsbrosjyre). Holistisk Forbund er en del av alternativbevegelsen i Norge, eller av New Age for å bruke en annen betegnelse. I denne oppgaven er det denne delen av nyreligiøsiteten jeg skal se nærmere på.

Når det gjelder nyreligiøse elementer generelt finnes disse i et stort omfang, om man blir oppmerksom på dem, og de finnes ofte på uventede steder. Foruten bøker, kurs og messer er de å finne i blant annet blader, filmer og interiør. De er blitt en del av vår kultur, uten at vi nødvendigvis tenker så mye på deres religiøse innhold.

Jeg ble interessert i nyreligiøsitet som tema under et studieopphold i India hvor et av kursene var nyreligiøsitet. Studiestedet var ikke langt unna det nyreligiøse senteret og byen Auroville i sør-øst India, og et besøk dit vekket nysgjerrighet i forhold til alle menneskene fra hele verden som søkte dit og alt som foregikk der. Jeg undret meg over hva som trakk mennesker til denne moderne formen for religion, og hva innholdet og ideene her var.

En annen grunn til valg av dette tema er mitt arbeid som lærer i grunnskolen. Den religiøse virkeligheten dagens barn vokser opp i er annerledes enn bare fra da jeg gikk på grunnskolen. Jeg ønsker å få mer innsikt i dagens religiøse landskap for å bedre forstå valg barn og unge har på religion- og livssynsfronten.

Holistisk Forbund ble dannet i 2002 av noen aktive aktører i alternativbevegelsen i Norge. En sentral person var Øyvind Solum som var med på å stifte Alternativt Nettverk i 1992, og å gi ut informasjonsavisen Nettverk-Nytt samme år. Nettverk-Nytt fikk senere navnet Alternativt Nettverk og skiftet igjen senere til navnet Visjon. I dag er dette magasinet det største alternativmagasinet i Norge, og kan ses på som en møteplass for alternativt orienterte mennesker i Norge. Øyvind Solum har vært redaktør i magasinet fra oppstart og frem til midten av 2009. Sammen med blant annet Inge Ås var Solum en av drivkreftene bak den nye livssynsorganisasjonen Holistisk Forbund.

I denne avhandlingen hvor jeg skal se på menneskesynet i Holistisk Forbund, er magasinet Alternativt Nettverk/ Visjon en viktig kilde, spesielt med tanke på lederartiklene i bladet, skrevet av Øyvind Solum. De øvrige artiklene i bladet gir et bilde av hva som rører seg i New Age i Norge, med det i mente at artiklene har vært gjennom en redaksjons utvelgelse. Andre kilder til menneskesyn i Holistisk Forbund vil være utgivelser fra Holistisk Forbund. For å se videre på menneskesynet i New Age vil jeg bruke faglitteratur i emnet.

1.1 Drøfting av problemstilling og disposisjon

Min problemstilling i masteravhandlingen er:

Hvilket menneskesyn gjør seg gjeldene innenfor Holistisk Forbund, og hvordan står dette i forhold til New Age-bevegelsen for øvrig?

Jeg skal forsøke å beskrive menneskesynet i Holistisk Forbund. Disse ønsker selv ikke å begrense seg eller binde seg til dogmer eller læresetninger. Det blir i denne oppgaven en utfordring å beskrive dette, da de selv ikke vil settes i bås, men ønsker å favne vidt.

Menneskesynet i Holistisk Forbund er med andre ord ikke noe som de i organisasjonen selv har satt tydelig ord på, selv om de har en del formuleringer som er gjeldende som plattform for organisasjonen. Det er et dilemma når de en skal beskrive ikke ønsker å bli beskrevet.

Med en beskrivelse står de i fare for å bli puttet i kategorier eller plassert steder de ikke føler seg hjemme og som strider mot deres selvforståelse.

På grunn av Holistisk Forbunds korte levealder er det skrevet lite om denne livssynsorganisasjonen i faglitteratur med tema nyreligiøsitet. Det er imidlertid sannsynlig at de etter hvert vil bli en selvfølgelig del når norsk nyreligiøsitet behandles. Særlig dersom organisasjonen fortsetter å være en levedyktig organisasjon. På generelt grunnlag mener jeg det er interessant å se på alle nye dannelser av religiøs eller livssynsmessig art i samfunnet, for å forstå hva de står for, hvilken bakgrunn de har for at de dukker opp nå, og for å utvide kunnskapen om dagens religiøsitet.

Det er denne første del av problemstillingen som vies mest plass i denne avhandlingen. Dette da jeg ser det slik at å gjennomgå primærkilder krever en del plass for å finne noe som kan sies være representativt for livssynsorganisasjonen.

I avhandlingen skal jeg også se på menneskesynet i Holistisk Forbund i forhold til New Age-bevegelsen. Det er her snakk om New Age generelt, slik den fremstår som global bevegelse og ikke spesielt New Age i Norge.

Avhandlingen er på denne måten todelt. En del som omhandler Holistisk Forbund og menneskesynet her, og en del sett i sammenheng med New Age for øvrig. Forholdet mellom disse to delene kan man se på ulike måter: Holistisk Forbund som et springbrett til å forstå menneskesynet i New Age-bevegelsen, eller forholdet mellom Holistisk Forbund og New Age med tanke på om ideer og forestillinger er de samme. Det er dette siste som er mitt utgangspunkt for hvordan jeg skal se på Holistisk Forbund i forhold til New Age. Det som kan sies å være ”del to” av oppgaven blir altså Holistisk Forbund sett opp i mot den bevegelsen de er en del av. Er Holistisk Forbunds ideologi lik New Age for øvrig, eller skiller den seg ut på ulike områder? For å se på menneskesynet i denne delen vil jeg i særlig grad velge ut noen aspekter. Disse blir nærmere beskrevet nedenfor.

Disposisjon

Denne avhandlingen vil ikke befatte seg i noen stor grad med det historiske perspektivet. Bakgrunnen og fremveksten av nyreligiøsitet og New Age vil i liten grad behandles. Dette står imidlertid ikke i veien for at det steder i oppgaven vil være linjer som trekkes til bevegelsens røtter. Jeg har valgt et tematisk perspektiv på oppgaven, for å kunne besvare problemstillingen på en fylldigst måte innenfor de gitte rammer. En stor del av avhandlingen befatter seg med primærkilder fra Holistisk Forbund, og vil måtte vies en god del plass for å belyse og gi svar til det som er problemstillingen. Sekundærkilder vil være utgangspunkt for så videre å se Holistisk Forbund opp mot New Age-bevegelsen for øvrig.

Videre i dette første kapittel vil jeg presentere kildene jeg bruker for å besvare problemstillingen, og begrunnelse for valg av disse. Jeg vil ta opp begrepet menneskesyn som er sentralt i avhandlingen, samt gi en avklaring på andre viktige begreper i avhandlingen.

Kapittel to omhandler menneskesynet i Holistisk Forbund, sett ut i fra de valgte kilder. I denne delen er det viktig å stille seg åpen for hvilke dominerende trekk som viser seg i kildene, og forsøke å lese både mellom linjene og direkte hvilket menneskesyn som viser seg

å være gjeldende. Selv om jeg før skriveingen av denne avhandlingen har lest en del om New Age og nyreligiøsitet, så vil jeg her forsøke å ikke tenke for mye på dette for ikke å tillegge organisasjonen syn som ikke nødvendigvis er så fremtredende eller i det hele tatt gjeldende.

Kapittel tre omhandler menneskesynet i New Age-bevegelsen for øvrig.

Kapittel fire tar for seg forholdet mellom menneskesynet i Holistisk Forbund og New Age generelt.

Kapittel fem avslutter avhandlingen med en konklusjon opp mot problemstillingen.

1.2 Kilder

1.2.1 Primærkilder og sekundærkilder

Primærkilder

For å besvare problemstillingen velger jeg å se på det jeg kan finne av aktuell tekst om og av Holistisk Forbund. I og med at de ikke har eksistert i så mange år er de heller ikke nevnt i mye faglitteratur som omhandler nyreligiøsitet. I nyere bøker om emnet er de gjerne omtalt, men relativt kort beskrevet og hvor mye er hentet fra deres nettsider. Holistisk Forbund har en informativ nettside (www.holisme.no) som er nyttig i denne oppgaven. Her kan man finne plattform, vedtekter, informasjon om lokallag, medlemsavisa, høringsuttalelser m.m. De ulike primærkildene er redegjort for nedenfor.

Sekundærkilder

For den del av problemstillingen som går på menneskesynet i Holistisk Forbund i forhold til New Age for øvrig, så vil jeg bruke faglitteratur som omhandler New Age. Jeg har valgt å bruke litteratur av forfatterne: Olav Hammer, Arild Romarheim, Gilhus og Mikaelsson, Robert Kvalvaag. Annen sekundærlitteratur vil også brukes, men i mindre grad. Jeg velger her å bruke litteratur som beskriver New Age og ikke New Age-representanters egne verk. For å besvare denne delen av problemstillingen er det nyttig med forfatteres utenfor-perspektiv for å danne seg et helhetlige bildet av New Age, enn representanters innenfor-perspektiv. Innenfor-

perspektivet, tross personens innflytelse eller popularitet, er kun en stemme og vil kan hende befatte seg med kun deler av bevegelsen.

1.2.2 Lederartikler i Alternativt Nettverk/ Visjon

For å finne informasjon om menneskesynet i Holistisk Forbund (HoF) har jeg blant annet valgt å bruke lederartikler i magasinet Alternativt Nettverk (AN)/ Visjon. Magasinet publiseres av Alternativt Nettverk. Jeg velger å bruke dette magasinet av følgende grunner: tidligere redaktør av AN/ Visjon, Øyvind Solum, er et sentralt navn i alternativmiljøet i Norge. Han var en av initiativtakerne til HoF og var sentral i stiftelsen av organisasjonen i 2002. Han var redaktør av AN/ Visjon fra oppstarten i 1992 og til medio 2009. Selv om man ikke kan sette likhetstegn mellom magasinet og HoF (som for øvrig har sitt eget medlemsblad Holisten), så er denne tilknytningen gjennom personen Øyvind Solum så sterk at jeg velger å bruke lederartiklene som kilde. I dag er Øyvind Solum nestleder i Holistisk Forbund.

Andre magasiner i Norge som også har en nyåndelig profil, er blant annet Ildsjelen, Magic Magasin, Medium, Zodiac og Dyade. Disse magasinene inneholder artikler med tema som selvutvikling, astrologi, healing, meditasjon og lignende, men blir i denne sammenhengen ikke så interessante da de ikke har den tydelige forbindelsen til HoF som Visjon har gjennom Øyvind Solum.

Jeg har valgt å konsentrere meg om lederartikler fra to perioder i AN/ Visjon. Lederartikler fra 2001-2003 og fra 2008-2010.

HoF ble dannet i 2002. Jeg ønsker å se på lederartiklene i denne perioden for å se om dannelsen er noe som kommenteres fra redaktørplass i magasinet. Jeg velger lederartikler fra 2001 og ut 2003 for å se både noe før og noe etter dannelsen av HoF i november 2002.

Videre vil jeg se på lederartiklene fra en senere periode i bladet, fra 2008-2010. HoF har da eksistert i noen år og videre utviklet sin organisasjon. Jeg vil her se om det er mer å hente når det gjelder menneskesyn i HoF. Fra Visjon nr. 5 i 2009 tar Eirik Svenke Solum over som redaktør i bladet. Øyvind Solum fortsetter som skribent. Eirik Svenke Solum er Øyvind Solums yngre halvbror. Jeg velger å ha med magasinene etter redaktørbyttet da det ikke ser ut til å være en markant endring i lederartiklenes stil og innhold. Det ser ut som om de i det store følger linjen som tidligere nummer har hatt.

1.2.3 Artikler i Visjon

Jeg vil også hente informasjon til å belyse problemstillingen fra artiklene i magasinet.

Redaksjonen sier om magasinet Visjon at det er:

”et forum som skal fremme informasjon, debatt og aktivitet innen områder som personlig utvikling, alternativ medisin, økologi, global bevissthet, alternative livssyn og et mer helhetlig verdensbilde. ... Vi forsøker å synliggjøre organisasjoner og enkeltpersoner som arbeider med nye eller mindre kjente veier til bedre helse, balansert livsførsel, personlig og samfunnsmessig utvikling, økt miljøbevissthet, samt alternative livssyn som gjerne baserer seg på personlig ansvar og egen erfaring” (Visjon 6/10:6).

De understreker at det som står i artiklene står for artikkelforfatters egen regning, og ikke nødvendigvis er i samsvar med redaksjonens syn.

Artiklene vil bli brukt til å videre utdype menneskesynet, ved å ta for meg innholdet i enkeltartikler med tema som går igjen i magasinet. Enkeltartikler vil være relevante i forhold til at de skal representere et dominerende trekk i magasinet de årgangene jeg konsentrerer meg om. Dominerende trekk gjenspeiler redaksjonens arbeid med å velge ut stoff til bladet og vektlegging av ulike temaer.

Artikler i bladet står for forfatters egen regning. Enkelte artikler ser ut til å representere meninger som ikke nødvendigvis gjør seg gjeldende for et flertall av alternativbevegelsen, men som er mer smalspektret. Disse har jeg prøvd å styre unna når jeg skal bruke artiklenes innhold som utdyping av dominerende trekk. Her har jeg måttet bruke skjønn, samt se etter artikkelforfattere og inspirasjonskilder som benyttes oftere enn andre i magasinet.

Jeg har valgt tre årganger av Visjon, for å se hvilke tendenser som gjør seg gjeldende over noen år. Jeg valgte de tre seneste årgangene som var hele da jeg startet med oppgaven, årgangene fra 2008 til 2010.

1.2.4 Utgivelser fra Holistisk Forbund

1.2.4.1 Holistisk Forbunds medlemsavis ”Holisten”

Holisten er HoFs medlemsavis som kommer ut 2 eller 3 ganger i året. Redaktøren er Stephan Koll (januar 2010 – d.d.). Medlemsavisen inneholder artikler med tema relevante for medlemmer og en del medlemsinformasjon. Leder i HoF skriver lederartikkel først i bladet, mens redaktøren også har en redaktørens spalte (fra nr. 1 2010). Før 2010 ble bladet tilgjennom en persons arbeid, fra 2010 er de to om arbeidet med medlemsavisa (Holisten 1/10: 2).

Høringsuttalelser fra HoF, bildeserier fra gjennomførte seremonier, lokallagspresentasjoner og ungdomssidene HUMOR er også med i medlemsavisa. I tillegg til dette er dikt og ”gullkorn” å finne på sidene deres.

Holisten sier at ”Alle innlegg står for forfatterens egen regning og uttrykker ikke nødvendigvis HoFs offisielle standpunkter” (Holisten 1/10: 3). Jeg ser på Holisten som en god kilde til å finne svar på min problemstilling, selv om de sier at innleggene ikke nødvendigvis står for HoFs offisielle syn. Holisten fremstår som en tydelig medlemsavis, med fokus på HoFs arbeid som en organisasjon både praktisk og idémessig.

Jeg har valgt å se på de tre siste års medlemsaviser, 2008, 2009 og 2010.

1.2.4.2 Andre utgivelser

Brosjyre 1 og 2

HoF har laget to brosjyrer om sin organisasjon som kortfattet skal beskrive dem og gi informasjon til eventuelt nye medlemmer og andre interesserte. Disse er interessante med tanke på at det her kortfattet gis en innenfor-beskrivelse av deres ståsted. De må i denne sammenhengen forsøke å være såpass konkrete at man kan forstå hva de står for. Samtidig må de ikke virke for snevre og ekskluderende på de som de henvender seg til – folk på leting etter et åndelig alternativ.

Brosjyre 1 er laget i sammenheng med oppstarten av HoF som livssynsorganisasjon. I denne brosjyren står både formålsparagrafene og plattformen til HoF. Her er mye tekst og lite bilder eller annen illustrasjon.

Brosjyre 2 er et visjonsdokument fra november 2010. Den har flere bilder og lite tekst i forhold til brosjyre 1. Bilder som er brukt er blant annet av Aung San Suu Kyi, Nelson Mandela og Dalai Lama – satt sammen med bilder av natur, en fugl og mennesker som strekker armene mot himmelen i det som ser ut som en yoga-positur. Denne brosjyren har overskriftene ”Hva er holisme”, ”Visjon og virke” og ”Hva kan jeg gjøre?”.

1.4 Hva menes med begrepet ’menneskesyn’?

For å ta fatt på oppgaven vil jeg først avklare begrepet menneskesyn, og hva jeg velger å konsentrere meg om når jeg skal se på dette i denne avhandlingen.

Å avgrense menneskesynsbegrepet er ikke så lett. Å jobbe med menneskesynet hjelper en til å forstå andre, selv om det ikke er gitt hva et menneskesyn skal inneholde. De menneskesyn som er del av et livssyn, åpner for at man kan snakke om ”de store spørsmålene” i menneskets liv. Dette er aktuelt i denne sammenhengen. Spørsmål som er aktuelle i et slikt menneskesyn kan blant annet være:

- Hva er målet, hensikten eller meningen med menneskets liv?
- Hva er forholdet mellom individ og fellesskap?
- Hvordan kan mennesket virkelig gjøre seg selv?
- Hva er det å være menneske i forhold til andre levende vesener?
- Hvordan skal vi forstå døden?

(Henriksen 2005:10)

Disse spørsmålene blir liggende som et bakteppe i oppgaven – i den forstand at alle livssyn inneholder tanker og sine svar på ovennevnte spørsmål. Når jeg i denne avhandlingen skal se etter menneskesynet i en livssynsorganisasjon med såpass kort levetid, så kan det være at dette ikke er noe som de selv har avklart eller i det hele tatt har ønsket å avklare helt. For å finne frem til menneskesynet i HoF vil jeg bruke kildene nevnt ovenfor til å se hvilke tendenser som fremstår som viktige innenfor HoF. Hva sier disse tendensene om menneskesynet? Hvilken oppfatning har HoF om mennesket?

Når jeg videre skal se på hvordan menneskesynet i HoF står i forhold til New Age-bevegelsen for øvrig, vil jeg se på om menneskesynet i HoF er det samme menneskesynet som gjør seg gjeldende i New Age-bevegelsen. Inneholder menneskesynet i HoF sider som ikke er like sterkt fremme i New Age, og kommer det ulike menneskesyn til syne?

1.4 Avklaring av andre sentrale begreper

Det er behov for å avklare enkelte andre sentrale begreper i oppgaven.

New Age og alternativbevegelsen

Begrepet New Age er et begrep som mange religionsvitere ikke er helt bekvemme med. De som er en del av New Age-miljøet benytter selv ikke denne termen i noen stor grad. Likevel brukes den hos mange som studerer temaet, kanskje mest av den grunn at det mangler et ord som dekker dette feltet og som er innarbeidet i fagmiljøene. Olav Hammer påpeker at ordet er et lånt engelsk ord, og at for mange innenfor dette miljøet så har New Age-begrepet klang av kommersialisme (Hammer 2004:12). Ordet henviser også sterkt til en ny tid, noe som i dagens New Age synes å være mindre fremtredende enn tidligere. Romarheim påpeker begrepene som brukes om hverandre: New Age, alternativreligiøsitet, ny spiritualitet, nyåndelighet. Han sier at det mest brukte begrepet i Skandinavia nå for tida mest sannsynlig er ”nyåndelighet”. Dette betegner en ”diffus, halvreligiøs, subjektiv hverdagsspiritualitet, som det er vanskelig for tradisjonelle fagtermer å få tak på, en uforpliktende, undring over livets mysterier som ligger et sted mellom religion og ikke-religion” (Romarheim 2011:42).

I denne oppgaven har jeg i første omgang valgt å bruke begrepet som de jeg studerer bruker på seg selv. Selv om jeg ser HoF som en del av New Age-miljøet i Norge, er New Age et begrep som de selv ikke benytter i noen særlig grad. De bruker ord som: alternativbevegelsen, alternativmiljøet, holister, når de snakker om seg selv. Det blir derfor naturlig for meg å bruke disse begrepene i denne sammenhengen.

I den delen av oppgave som ser på HoF i forhold til New Age for øvrig, ligger det som i min formulering av problemstillingen, at ordet New Age også brukes som begrep. Jeg ser det slik at siden det er en såpass stor variasjon av ordbruk i faglitteraturen, så vil også jeg benytte meg av ulike termer som nyåndelig, nyreligiøs, ny spiritualitet, alternativbevegelse og New Age, men med den forståelsen at det her er snakk om: ”en type nyreligiøsitet organisert som interessefelleskap med nettverkskarakter, noe som innebærer at bevegelsen ikke er hierarkisk

eller ledes av en sentral organisasjon. Selv om begrepet er eldre, kan New Age som nyreligiøs bevegelse føres tilbake til 1970-tallet” (Gilhus og Mikaelsson 2005:12).

Wouter Hanegraaff skiller mellom ”New Age *sensu stricto*” og ”New Age *sensulato*”. Det førstnevnte er en millenaristisk preget religiøs bevegelse, mens det sistnevnte er New Age i videre forstand som inkluderer fenomener som astrologi, reinkarnasjon, kanalisering, spådomsteknikker, meditasjon, økologi, gudinnebevegelse, alternative terapi og hverdagsmagi (Gilhus og Mikaelsson 2005:152). Denne avhandlingen dreier seg om New Age i vid forstand.

Religion, spiritualitet eller åndelighet?

Et annen begrepsdiskusjon som er aktuell i denne oppgaven, er om man skal anvende ordet religion, spiritualitet eller åndelighet om New Age og alternativbevegelsen. Er tilhengerne religiøse, spirituelle eller åndelige? Selv om jeg i denne oppgaven ikke skal ta stilling til hvorvidt man kan kalle New Age religion eller ikke, så blir begrepene aktuelle da det fort er termer man benytter seg av for å beskrive utøverne eller bevegelsen.

Romarheim kommer i ”Kristus i Vannmannens tegn” frem til følgende definisjon på *religiøs*: ”Å være religiøs vil si å ha som vesentlig i sitt liv noe oversanselig, som sprenger rammen for den dagligdagse virkelighet” (Romarheim 1988:21). Med denne definisjonen vil man slik jeg forstår den, kunne bruke religiøs om mange i alternativbevegelsen. Problemet er at de ikke bruker dette om seg selv, og mange ser ut til å ha et negativt forhold til ordet ved at de forbinder det med tradisjonell religionsutøvelse. I denne avhandlingen, hvor det i stor grad er Holistisk Forbunds eget materiale som benyttes, velger jeg å bruke de termene de bruker på seg selv. Åndelige eller spirituelle mennesker er det som ligger dem nærmere enn betegnelsen religiøse mennesker. Dette med begrunnelse i at jeg her er så tett på primærkildene at det virker unaturlig å bruke andre termer enn deres egne. Det er dermed ikke sagt at jeg ikke mener de definisjonsmessig kunne defineres som religiøse.

2. Menneskesynet i Holistisk Forbund

2.1 Lederartikler i Alternativt Nettverk/ Visjon

Som den første kilden til menneskesynet vil jeg se på lederartiklene i AN/ Visjon. Jeg vil se på hvilke tema som er hyppigst representert. Jeg vil kommentere temaene i forhold til

menneskesyn og oppsummere menneskesynet i lederartiklene etter gjennomgang av begge periodene.

Etter å ha lest lederartiklene har jeg telt opp de temaene som synes gå igjen, både de gangene det fikk større plass i lederartikkelen og de gangene tema er representert kort når en artikkel omtales. Jeg velger å ta med disse korte referansene til tema i opptellingen, etter det syn at det ikke er tilfeldig hvilke av magasinet artikler som kommenteres eller trekkes frem på lederplass.

2.1.1 Lederartikler 2001-2003

Generell tendens

Selv om magasinet i denne perioden har eksistert i 10 år, og mye av innholdet i bladet kan sies å ha blitt mainstream, så har lederartiklene etter min mening et søkende innhold til hva alternativbevegelsen er og rommer. Lederartiklene er opptatt av å få tak på den nye åndeligheten. At det er utøvere i denne bransjen som ikke har ærlige hensikter advares det mot. Lederartiklene er stort sett innom flere temaer hver gang, og deler av lederartiklene er en presentasjon av magasinet innhold hvor ulike artikler trekkes frem.

Tema som går igjen er: selvutvikling, den nye åndeligheten, interesse for mystikken, alternativ behandling, kritikk av kirken, og holisme og en ny livssynsorganisasjon.

Andre temaer som ikke finner sted like hyppig, men likevel flere ganger, er politikk (spesielt store spørsmål som omhandler krig, terror, miljø, fordeling av ressurser), og økologi. Jeg nevner disse kort til sist.

Selvutvikling og spirituell utvikling

Det temaet som finnes i flest lederartikler er selvutvikling. 14 av 18 lederartikler har med dette. Selvutvikling innebærer her både utvikling av seg selv og egen identitet og den spirituelle utviklingen. Disse henger da også i mer eller mindre grad sammen ettersom hvilken teknikk eller metode man benytter.

Menneskets søken etter det gode liv

Det tydelige fokuset på selvutvikling viser et menneskesyn hvor mennesket ofte ikke er lykkelig eller tilfreds. Om selvutvikling sier Solum:

”Til syvende og sist har vi likevel ikke noe valg, om vi virkelig ønsker å utvikle oss. Vi må møte oss selv, selv der hvor dette kan oppleves som smertefullt eller skremmende.”

(Alternativt Nettverk 2/03:2).

Som sitatet ovenfor sier så kan det være smertefullt å møte seg selv, og i dette kan det forstås at mennesket har sider som er negative og som må jobbes med.

Det å leve uten å jobbe med sin utvikling er ikke tilfredsstillende for mange, selv om denne utviklingsprosessen kan være en vanskelig vei å gå. Vestens materialisme og kapitalisme har med sitt syn på mennesket og verden ikke oppfylt menneskets behov for mening og en åndelig dimensjon i sitt liv. Dette kan fylles på ulike måter, og alternativmarkedet har mye å by på for den som søker.

Mennesker som gjør åndelige erfaringer vet ikke hvor de skal komme med sine opplevelser da disse ikke passer inn i tradisjonell religionsutøvelse. Den tradisjonelle religionen har mistet sin store tilhengerskare og gir som Solum sier, ikke svar på det mennesket i dag spør om (Alternativt Nettverk 2/01:2). Det tomrom som mennesket kan føle i dag, kan ikke fylles av å kjøpe seg lykke, men å finne sin sjel og løse opp i det som hindrer ens lykke. Denne tilstanden av ”ulykke” er i mange sammenhenger et resultat av hvordan vårt moderne samfunn er. Den gode nyheten er at løsningen på problemet ligger i oss selv.

Vi er vår egen rettleder

At vi ikke klarer å være i kontakt med mange kvaliteter i oss selv, er et hinder for den spirituelle oppvåkningen. Selvutviklingens mange veier er både redskap til å få det bedre med seg selv, og midler til å åpne opp for åndelige dimensjoner og utvikling. Mange mennesker er ikke i kontakt med den åndelige dimensjonen ved at vi ikke jobber med oss selv. Andre sider ved oss selv tar for stor plass, enten ved roller vi har eller manglende viten om hvordan komme i kontakt med det ”innerste” i oss. Selvutviklingens formål blir for mange både noe som øker ens livskvalitet her og nå, og som åpner opp for spirituell utvikling.

Øyvind Solum sier ”Selvutvikling handler derfor blant annet om å åpne opp for det i oss som finnes bakenfor de rollene vi for en stor del er styrt av, og som lett gjør at vi bare repeterer oss selv i mønstre som ofte for lengst er blitt uhensiktsmessige.” (Alternativt Nettverk 4/02:2).

Når det gjelder menneskesyn så er det her å forstå at mennesket i stor grad er ansvarlig for sin egen åndelige utvikling. Mennesket har selv mulighet til å påvirke sin situasjon på dette plan. Hvilken vei man velger å gå er opp til en selv, det du velger å gjøre, er riktig for deg. Det er som sagt mye å finne på dette markedet av veier til opplysning/ oppvåkning/ høyere bevissthet, og Solum advarer mot aktører som kan lede en vill i stedet for å hjelpe til (Alternativt Nettverk 2/01:2 og Alternativt nettverk 5/01:2).

En oppgave på jorden

I Alternativt Nettverk nr. 2 2003 forteller Øyvind Solum om en artikkel hvor det fortelles om en nær-døden-oplevelse. Her fikk denne personen, Ella Portmann, beskjed om at hun måtte dra tilbake til jorden fordi hun i flere inkarnasjoner hadde forberedt seg til å bidra til lysnettverket som nå formes. Solum kommenterer her: "Og vi andre har våre tilsvarende oppgaver, selv om vi kanskje ikke husker "avtalen" like klart som Ella." (Alternativt Nettverk 2/03:2). Ut i fra dette kan vi forstå at vi mennesker har noe vi skal gjøre her på jorden, utover det å "finne oss selv" og fokusere på vår åndelige utvikling.

Den nye åndeligheten

I 11 av 18 lederartikler er den nye åndeligheten tema, i større eller mindre grad. Her utforskes den nye åndeligheten, hva den rommer og hvilken plass den har i vårt samfunn.

Lederartiklene nevner og advarer flere ganger mot aktører som har gjort skade. Solum sier i et avsnitt om søken etter opplysning: "Samtidig er veien mot åndelig oppvåkning full av snubletråder og blindspor." (Alternativt Nettverk 5/01:2). Alternativbevegelsen rommer altså ikke bare gull, men også ulv i fåreklær.

Det snakkes om en ny tidsalder i flere artikler, med håp om at denne skal være bedre enn den som har vært. Vannmannens tidsalder nevnes, men dette begrepet brukes ikke mer enn en gang i lederartiklene. Den nye tidsalder omtales som om at mye av det gamle slipper taket, som tradisjonell religion, og "steinaldermennesket" med dets begrensede repertoar. Hvilken vei vi går, individet, menneskeheten og kloden, stiller Solum spørsmål om, og trekker frem artikler som skal belyse slike spørsmål.

Mer konkret er det også fokus på den nye åndeligheten i Norge, med Alternativmessa som stadig blir større, ti-års jubileum for Alternativt Nettverk, og de ulike magasinene med alternativt innhold. Alt dette som eksempler på utviklingen av den alternative bevegelse i Norge. Videre er det fokus på at de alternative også må være en del av samfunnet og ikke bare

lukke seg inn i egen søken etter opplysning eller åndelig utvikling. Solum er opptatt av handling for å skape en bedre verden. Med det store fokuset på selvutvikling kan alternativbevegelsen virke navlebeskuende, og Solum advarer mot å bli for innelukket og avskåret fra denne verden. Han mener imidlertid at selvutvikling er et viktig bidrag til konfliktløsning på alle plan, også det globale: ”Jo mer ubevisste vi er i forhold til oss selv og egne følelser, jo større sjanse er det for at vi lar oss manipulere til å bli støttespillere for destruktive krefter rundt oss.” (Alternativt Nettverk 3/03:2).

Interesse for mystikken

I 10 av 18 lederartikler nevnes mystikken. To lederartikler har mystikken i overskriftene (”Mystikkens tilbakekomst” 1/01 og ”Mystikk og selvutvikling” 4/03), her står det mer om temaet. I de andre lederartiklene nevnes mystikken som en del av alternativbevegelsens røtter, nevnt kort på denne måten, eller mystisk innsikt som noe man ønsker oppnå. Øyvind Solum sier om mystikken: ”Mystikken, forstått som menneskets direkte kontakt med det guddommelige og de større kosmiske sykluser vi er en del av, er da også kjernen og utgangspunkt i stort sett alle religioner” (Alternativt Nettverk 1/01:2).

Det er menneskets erfaringer av og kontakt med det guddommelige som er det viktige, til forskjell fra å forholde seg til religion eller åndelighet gjennom troen. Tradisjonene fra mystikerne setter alternativbevegelsen i et lengre tidsperspektiv. Det kan synes å gi legitimitet til det som erfares med at dette er noe som andre har erfart i tidligere tider, og i flere ulike religioner og åndelige retninger.

Slik det viser seg i disse lederartiklene er mystikken viktig for å forstå menneskesynet. Det er en tradisjon hvor alternativbevegelsen har sine røtter og hvor det hentes inspirasjon og ideer fra. Som sagt har menneskets mulighet til direkte kontakt med det hinsidige. Det er ikke nødvendig med et mellomledd som en prest eller annen religiøs veileder. Om man velger å benytte det er opp til en selv.

Solum sier videre om mystikk: ”Og i den mystiske erfaring vil en ofte oppleve at det indre og det ytre er to sider av samme sak, og at det guddommelige der ute også er noe vi kan møte i og gjennom oss selv.” (Alternativt Nettverk 4/03:2).

I tillegg til den personlige erfaring av gud er tanken at du kan møte det guddommelige i deg selv. Mennesket behøver ikke tilbe en gud utenfor selvet, men finne sin egen guddommelighet. Man er ikke avhengig av en transcendent gud for frelse. Dette er et gudsbilde som er veldig annerledes enn for eksempel i kristendommen. Gud er ikke utenfor deg selv, men i deg. Mange menneskers problem er at de ikke er klar over dette, men ved hjelp av ulike selvutviklingstilbud kan man oppnå denne innsikten om seg selv som guddommelig.

Alternativ behandling

Alternativ behandling får også stor plass i lederartiklene. I 10 av 18 lederartikler nevnes alternativ behandling. Tematisk kan innholdet deles i to, mellom kritikken av offentlige ”begrensinger” av alternativ behandling med moms og lovgiving, og synliggjøring av ulike behandlingsformer. En lederartikkel nevner debatten som går på alternativterapeuter og etikk. Den plassen alternativ behandling får viser at dette er noe som redaksjonen vektlegger, og hvor spesielt behandlingsformenes vilkår er noe de tar opp.

Sommeren 2001 ble det innført moms på naturmedisin og komplementære behandlingsformer, bortsett fra homeopati og akupunktur. Dette omtales i to lederartikler. En omhandler ny naturmiddelovgivning. Lederartiklene er kritiske til begrensninger av den alternative behandlingen og ser det i sammenheng med kapitalismen (her legemiddelindustrien) sitt forsøk på å ”kvele fremveksten av naturlige behandlingsformer” (Alternativt Nettverk 2/02:2). Andre lederartikler nevner behandlingsformer som homeopati, medisinsk qigong, tibetansk legekunst, og etikkdiskusjon innenfor denne bransjen.

Den store plassen alternativ behandling har i lederartiklene sier noe om synet på kroppen. Underforstått ses kroppen i sammenheng med sinn og ånd, da det generelt i alternative behandlingsformer vektlegges et holistisk menneskesyn hvor man ikke behandler kun symptomer men hele mennesket. Det holistiske menneskesynet er mer konsekvent i alternativ behandling enn i skolemedisinen. Gjennom behandling av kroppen heles sjelen og det samme gjelder andre veien. Ut i fra denne tankegangen kan også rent fysiske behandlinger som massasje og lignende være til hjelp for sjelens utvikling. Jeg har ikke funnet noe i lederartiklene som sier at kroppen må vies spesiell oppmerksomhet med tanke på mosjon og trening for å holde seg i form. Det er her fokus på behandlingsmåtene av ”en syk kropp” eller

”et sykt sinn”, forårsaket av samfunn, religion eller andre systemer mennesket befinner seg i gjennom å være medlem av et storsamfunn.

Kritikk av kirken

Kritikken av kirken er også noe av det som er tydelig fremme i lederartiklene. I 9 av 18 lederartikler nevnes kirken kritisk, enten som et hovedpoeng eller som et sidepoeng satt opp mot andre temaer. Kritikken går i flere retninger, deler av kirkens historie nevnes, kristendommens bruk av kilder, hvilke tekster som ble tatt med da Bibelen ble fastlagt, kirkens menneskesyn som tilskrives som foreldet og som har bidratt til at mange føler et tomrom, kirkens ritualer har ingen mening for folk flest.

Det er tydelig at Øyvind Solum her er kritisk til mye av det som kirken står for.

Menneskesynet i kirken beskrives som ”forkvaklet” (Alternativt Nettverk 4/02:2) og ”ukristelig” (Alternativt Nettverk 5/02:2). Ritualene i kirken er bygget på syn som hører fortiden til (Alternativt Nettverk 3/02:2). Det er med andre ord et menneskesyn han ikke føler seg hjemme i og som han tar avstand fra.

Når Solum her snakker om kirken er det både den katolske kirken og statskirken i Norge han snakker om. Han er kritisk til begge, og mens han enkelte ganger spesifikt nevner den katolske kirke, er det andre ganger underforstått at det er kirken i Norge (statskirken) han snakker om.

Det i kristendommen som lederartiklene er positivt opptatt av er Jesus. Jesu budskap har blitt manipulert av kirken i løpet av historien. For å se det egentlige budskapet må man også gå til kilder utenom Bibelen. ”For de som er mer opptatt av hvem Kristus var, og hva han virkelig prøvde å uttrykke, enn hva kirken har klart å akseptere, kommer man likevel ikke utenom Thomas-evangeliet og de andre apokryfe evangeliene” (Alternativt Nettverk 1/02:2). Annet som nevnes i positive ordelag er kristendomsuttrykk av mer innovervendt karakter, som pilegrimsreiser og kristen mystikk.

Solums kritikk av kirken forteller hvordan han ikke ønsker å ha det, og hva han ser på som usunt. Hans tydelige kritikk av makthierarkier forteller at enkeltmenneskets egen religiøse og åndelige autoritet som viktig. Tekster valgt ut som ”sanne” for de troende setter han store spørsmålsteget ved. Her har ikke enkeltmennesket fått gjort seg opp sin egen mening, men må

stole på vurderinger gjort av andre. Mye av religiøs verdi kan her ha gått tapt, spesielt sett med det syn Solum har på at det var maktinteresser som var bakgrunnen for at akkurat disse tekstene ble valgt ut.

Kritikken som går på kirkens manglende evne til å møte menneskets åndelige søken, kan se ut til å gi uttrykk for et syn på at menneskets åndelighet og forhold til religionene forandres ettersom tiden går. Religion og åndelighet må være i takt med forandringene. Ritualer som oppleves som meningsløse må fornyes, slik at mennesket igjen kan få hjelp av disse i ulike livssituasjoner eller overganger.

Holisme og en ny livssynsorganisasjon.

I lederartiklene fra denne perioden er holisme og en ny livssynsorganisasjon bundet tett sammen. Disse er derfor telt sammen her. 9 av 18 lederartikler inneholder dette temaet.

Holistisk Forbund ble dannet i november 2002, så i denne perioden er vi både litt før, under og etter dannelsen.

I lederartiklene her er fokuset på om det er behov for en ny livssynsorganisasjon, hva en slik organisasjon kan romme og jobbe for, og etter dannelsen - hvordan HoF skal bidra i samfunnet.

Når det gjelder alle de spørsmålene som ble reist i lederartiklene rundt dannelsen av HoF så er de interessante i seg selv. Blant annet om det mål de hadde for øye med dannelsen – en fjerdedel av befolkningen til HoF. Solum spør hvilke verdier man deler i alternativbevegelsen: ”Kan de formuleres slik at vår fjerdedel eller mer av befolkningen føler seg hjemme der, og at det likevel har en viss tydelighet?” (Alternativt Nettverk 3/01:2). Siden fokuset her er menneskesynet i HoF går jeg ikke spesielt inn på aktuelle spørsmål rundt dannelsen av HoF. At Solum spør som han gjør i sitatet viser at de fra den spede oppstart har sett utfordringene det er å sette ord på det de står for, og samtidig inkludere mange av de åndelige søkende.

Det gjennomgående i HoF sitt syn på mennesket og verden er den holistiske tankegangen. Alt er forbundet med hverandre, individer, menneskehet, samfunn og jordens historie og utvikling (Alternativt Nettverk 5/03:2). At det er en generell bevegelse mot en holistisk tankegang også utenom det alternative miljøet, når det gjelder miljøspørsmål og bærekraftig utvikling, kommenteres av Solum. Holisme i HoF er mer utpreget enn i samfunnet forøvrig. ”Det handler om å se sammenhengen mellom sider av livet som ofte blir sett på som helt atskilte.” (Alternativt Nettverk 4/01:2).

Sammenheng mellom kropp, følelser og tanke er viktig, og gir seg utslag i den store interessen for selvutvikling og alternative behandlingsformer. Mennesket er en del av alt annet liv. Noe som gjør at mennesket har en egen interesse for å jobbe for en bedre verden.

Andre temaer

Andre tendenser som er tydelig fremme, men ikke like hyppig nevnt i lederartiklene som de ovennevnte temaer, er den urolige verdenssituasjonen med krig og terror, og økologi.

Det er politikken på det internasjonale plan som kommenteres, og som det refereres til ”i disse urolige tider”. Det urolige verdensbildet gjør at man kjenner større behov for indre trygghet, og verden trenger mennesker som er trygge på hvem de er og sine verdier.

Økologi er et annet tema som er fremme og som bidrar til en holistisk verden. Interessen for økologisk landbruk og økologiske produkter har generelt økt i befolkningen. Solum ser det økologiske landbruk som fremtiden, og er svært kritisk til industrijordbruket som ”...må sies å være et mislykket eksperiment – et eksperiment som har skapt et dyrenes holocaust, som utarmer jord og ressurser, som forurenser mennesker og natur og som er en trussel mot jorden.” (Alternativt Nettverk 3/01:2).

2.1.2 Lederartikler 2008-2010

Generell tendens

Mens lederartiklene fra 2001-2003 stort sett var innom mange tema i hver lederartikkel, har de i denne perioden en noe annen form. Det er i større grad lederartikler som tar for seg én sak per artikkel. Mens det i 2001-2003 var en del presentasjon av magasinets innhold ved å kommentere artikler, så er det i disse senere årene lite av dette.

Det som er den mest utpregede forskjellen fra 2001-2003 og til 2008-2010 er det mye større fokuset på politikk i de senere årene. Mens de tidligere lederartiklene kort kommenterte store spørsmål som krig, fred, terror, miljø og fordelingspolitikk, så er de senere årgangene mye mer konkret i sitt politiske budskap. Både internasjonal og norsk politikk er i fokus, og vår regjering og ulike norske, politiske partier blir kommentert og i stor grad kritisert.

I denne perioden er det fire temaer som går igjen i lederartiklene: den nye åndeligheten, politikk, selvutvikling og kritikk av kirken. To lederartikler inneholder alternativ behandling, og en lederartikkel har mye om mystikken. Jeg konsentrer meg her om de fire temaene som er hyppigst representert og som det står mye om.

Den nye åndeligheten

13 av 18 lederartikler har med noe om den nye åndeligheten. Det er dette temaet som det står mest om.

I lederartiklene fra 2001-2003 var "Holisme og en ny livssynsorganisasjon" et eget tema da det var mye om dette. Holisme var et begrep som det kan synes ble jobbet inn i alternativbevegelsen, og i alle fall i Visjons leserskare. I perioden 2008-2010 er det lite snakk om holisme i seg selv, men det ligger som en integrert del når de snakker om alternativbevegelsen. Solum snakker om "nyåndelighet og holisme", og "dagens alternative og holistiske bevegelse" (Visjon 2/08:2). Det kan se ut som om holisme og helhetlig tenkning er mer fremtredende enn for bare noen år siden. Men nå mer som en innarbeidet del av alternativbevegelsen, slik den fremstår her. Holistisk Forbund er kun nevnt en gang i disse lederartiklene, med en oppfordring om å melde seg inn i Holistisk Forbund.

Noe annet som også har blitt tydeligere i lederartiklene fra 2008-2010, er det alternativbevegelsen kan bidra med i samfunnet. Det ser ut til at de har et større ønske om at deres bidrag skal høres av flere, og at deres tanker skal være med når fremtiden planlegges. Øyvind Solum sier de ønsker å være en samfunnsaktør, både i Visjon, på alternativmessene, gjennom ulike bidrag i media og gjennom samarbeid med andre organisasjoner (Visjon 5/08:2). Eirik Solum, som tar over redaktørstillingen fra Visjon nr. 5 i 2009, sier "Alternativbevegelsen kan spille en viktig rolle i det å peke på mulige nye veier inn i framtiden" (Visjon 2/10:2). De ønsker med andre ord at alternativbevegelsen skal ha mer å si, og vil gjerne påvirke de større strukturene i samfunnet i retning av deres tanker. Denne forståelsen må også ses på som bakgrunnen til den økede interesse for politikk, som kommer til syne i lederartiklene. Jeg kommer mer inn på dette nedenfor.

Videre om den nye åndeligheten er det flere lederartikler som omhandler alternativmessene, og veksten av disse både i omfang og antall. Den økende interesse for det alternative hos flere og flere i befolkningen, sett ut i fra alternativmessene, ser ut til å gi alternativbevegelsen større selvtillit til å hevde seg utenfor deres vanlige sfærer. Det pekes på andre som har bidratt til at flere ser med større åpenhet på alternativ tenkning, som prinsesse Märtha Louise og "Snåsamannen" Joralf Gjerstad. Eirik Solum oppsummerer året 2009 som et år hvor alternative tanker, ideer og initiativ var svært aktuelle i offentligheten. Han sier at dette har åpnet for en styrket interesse for alternativbevegelsens bidrag i samfunnsutviklingen (Visjon 1/10:2).

At det alternative miljøet, slik det fremstår her, utvikler seg til å bli mer utadrettet og med større ønske om å påvirke med sine ideer, kan ses på som om de har opparbeidet seg en tryggere identitet i hva de er og står for. Mens de i de tidligere lederartiklene så ut til å ha en utforskende rolle til hva som lå i deres bevegelse, ser det nå ut som om de har fått et tryggere fundament, og er tydeligere på hva som er viktig for dem. Likevel er det en del spørsmål som tas opp, som for eksempel hvordan vite om det man opplever er mystiske opplevelser av noe som ikke er begrenset til oss selv? Eller om det er noe i psyken vår og ubevisste behov eller ønsker som gjør seg gjeldende? Her gis det ingen konkrete svar, bortsett fra at dette er temaer Visjon vil fortsette å utforske (Visjon 1/08:2).

Eirik Solum er som sin forgjenger, opptatt av individets innsats i det virkelige liv og at alternativbevegelsen ikke bare må befatte seg med hver og ens søken. Han kritiserer de i alternativverdenen som mener at alternativbevegelsen bidrag til menneskehet, verden og samfunnsutvikling skal være at riktig tenkesett, gode intensjoner og vibrasjoner kan hjelpe hele kloden. Han sier at ”Å hjelpe fuglelivet i Mexicogulften fra oljesøl gjør man best ved først å tenke at man skal bidra positivt, så å løfte opp fuglene fra oljen, vaske dem og mate dem. Én etter én.” (Visjon 5/10:2).

Det ser ut til at det handlende mennesket står enda klarere nå enn for noen få år siden. Det er større fokus på det man kan bidra med som enkeltmenneske, men det er også fokus på at alternativbevegelsen i seg selv skal ha mer å si.

Politikk

10 av 18 lederartikler inneholder politikk. En del av disse inneholder mye politikk. Her, som i ”Den nye åndeligheten”, er holisme en inkludert del av tema. Det som går igjen, er utfordringene vi står ovenfor globalt. En annen ting er misnøye med dagens politikk, og det tredje er tanker om hva som bør gjøres og veien videre.

Redaktørene kommenterer flere store utfordringer globalt sett. Det er terror, fiendebilder, USA og Europas rolle, fordeling av ressurser, vilkår for handel, klima- og miljøspørsmål, finanskrisen, befolkningsøkning og fattigdomsøkning. For å nevne noe. Det er mange problemer i verden, og det er ikke nok vilje eller kunnskap blant jordens ledere til å snu den dramatiske utviklingen. Industri og kortsiktige, mektige økonomiske krefter har kraftig grep på rattet (Visjon 4/09:2). Solum sier at vi ikke lenger kan la oss styre av politiske ideologier

som ikke forsøker å favne helheten. ”Før eller siden krever dette at vi ser på oss selv som en del av én menneskehet, som deler og bebor en felles klode, og at vi er helt forbundet med både kloden og annet liv her.” (Visjon 5/08:2). Det er nødvendig med en global verdensregjering sier Solum, som kan sikre det holistiske perspektivet at vi alle er forbundet med hverandre – mennesker og alt liv på kloden (Visjon 5/08:2).

I tillegg til at Solum er kritisk til en del internasjonal politikk, er han også kritisk til mange av de norske partienes politikk. Spesielt nevner han Høyre og Fremskrittspartiet. Han er også oppgitt over at mange nordmenn ser ut til å stemme på disse partiene ut i fra kortsiktige mål. Solum sier at de likevel er mange som savner noe annet i politikken, og troverdige og fremtidsrettede ledere å støtte opp om. I Visjon tar de opp temaer som alternativ og holistisk politikk. Solum spør videre om dette er impulser som bør munne ut i et nytt parti eller om det bør få uttrykk i eksisterende partier eller i andre sammenhenger (Visjon 5/08:2).

Når dette er sagt, er vi inne på det tredje punktet til Solum når det gjelder politikk – hva skjer videre? Det er tydelig at politikk er noe som opptar Solum, og det synes som om han mener dette er en vei å gå dersom alternativbevegelsen ønsker å påvirke samfunnet ytterligere med sine tanker. Solum spør om miljø- og finanskrisen kanskje vil få flere til å våkne opp og forstå at alt henger sammen (Visjon 1/09:2). Det er en utfordring for folk når det ikke er noe opplyst lederskap i noen politiske partier, og han ser et behov for et parti som tar en holistisk politikk på alvor.

Lyspunkter i politikken er initiativet Hundreårsmålene, som handler om politikk flere generasjoner frem i tid, og med et globalt perspektiv. Miljøpartiet De Grønne og deres alternative linje roses også (Visjon 3/09:2).

Solum ønsker en annen politikk enn den vi ser i dag, med holistiske og langsiktige perspektiver. I og med at det ikke er noen politiske partier i Norge i dag som har disse perspektivene så sterkt fremme som Solum ønsker, nevner han flere ganger behov for et nytt parti. Det kan ses slik at de holistiske perspektivene som Solum ønsker er en mer rendyrket/ekstrem form enn ellers i samfunnet. Selv om helhetlig tankegang i deler av samfunnet også er gjeldende, er det hos Solum et altomfattende perspektiv som krever store forandringer i samfunnet. Det kan derfor ses på som en proteststemme mot mye av det eksisterende. Det kan synes som om det er nødvendig at mennesket engasjerer seg politisk, for å få de endringene man ønsker. Utfordringen er at det ikke er noen politiske partier som i stor nok grad ivaretar deres holistiske politikk. Han sier det mangler kunnskap om en holistisk politikk og ser på det som viktig å bringe dette ut til flere.

Selvutvikling

7 av 18 artikler har med selvutvikling. Fra å være det tema som var mest i fokus i lederartiklene fra 2001-2003, er det nå ikke fullt så sterkt fremme – likevel viktig. Selvutvikling og globalt engasjement er to sider av samme sak sier Øyvind Solum (Visjon 1/08:2). Krisetider kan være en lærer for oss, og vi kan alle bidra til at positive endringer skjer (Visjon 2/10:2).

Det er det samme syn på selvutvikling her som det var å finne i de tidligere lederartiklene. Mennesket har et ansvar for både seg selv og andre, og disse to ”oppgavene” kan utføres samtidig. Man behøver ikke vente med det samfunnsmessige engasjement til man har kommet et stykke på vei i sin åndelige søken – det kan skje parallelt. Den store interessen i alternativbevegelsen for det paranormale ses på som et utgangspunkt for videre dykk i verdens spirituelle tradisjoner og selvutviklingsretninger (Visjon 6/10:2). Ut i fra dette kan veien gå videre inn i det som det alternative miljøet har å tilby.

Kritikk av kirken

5 av 18 lederartikler har med kritikk av kirken å gjøre. Dette er ikke så mange i antall, men spesielt to av lederartiklene vier nesten hele artikkelen til kritikk av kirken. Kritikken går på de samme tingene som i 2001-2003. Det gjelder deler av kirkens historie, statskirkeordningen, overgrepssaker i den katolske kirke, et foreldet menneskesyn og en lite romslig kirke. Øyvind Solum forteller at han selv har vært på kristne møter, bare for noen år siden, hvor forsamlingen oppfordres til henging og stening av homofile. Rett etter dette utsagnet oppfordrer han leserne å vurdere sitt livssynsmedlemskap foran høstens kirkevalg, og kanskje heller støtte Holistisk Forbund (Visjon 4/09:2).

Solum synes å ha et svært negativt forhold til kirken. Både Øyvind Solum og Eirik Solum kritiserer kirken på ulike måter. Det bildet de tegner av kirken ser i stor grad ikke positivt ut. De erkjenner at mange i alternativbevegelsen også har et ben innenfor kirken, men ser det tydelig som viktig å få frem kirkens mer negative sider. De mener at menneskesynet her er foreldet og noe de ikke kjenner seg igjen i.

2.1.3 Oppsummering av menneskesynet i lederartikler

Menneskesynet i lederartiklene fra disse seks årene forteller om et aktivt menneske. Mennesket har i stor grad mulighet til å påvirke sin egen situasjon, når det gjelder den personlige og åndelige utviklingen. Mennesket har også et moralsk ansvar for å jobbe for en bedre verden, for oss alle. Våre liv henger sammen med alle andres liv, naturen, jorden og

kosmos. Det er derfor både i egen og andres interesse å jobbe for et bedre liv. Alle må finne den vei som er riktig for en, og det finnes mange muligheter. Gud kan finnes i deg selv, du trenger ikke tilbe en guddom utenfor deg selv. Vær imidlertid obs på humbug og useriøse folk i bransjen.

Å erfare ”det hellige” selv, ikke bare forholde seg til dette gjennom tro, er et poeng. Men hvordan skal en vite at det en erfarer ikke er noe som ditt eget sinn produserer? Gjennom å arbeide med sin åndelige utvikling vil man jobbe seg videre mot økt bevissthet og slik kanskje få noen svar. Menneskets kropp og sinn henger nøye sammen, og de alternative behandlingsformer som behandler kroppen helhetlig sett, kan hjelpe deg også i din egen åndelige utvikling. Sjelelige plager kan gi seg utslag i kroppen, og motsatt. Tradisjonell religion har i stor grad utspilt sin rolle med sitt foreldete menneskesyn og ritualer uten mening for folk flest. Mysterietradisjoner innenfor de større religionene kan gi viktige impulser til de ulike åndelige veiene å gå.

2.2 Menneskesynet i Visjons artikler

Jeg ser nå videre på artikler i Visjon som en videre utfylling av menneskesynet i HoF. Magasinets artikler utforsker ulike sider ved New Age og gir et godt bilde på hva som rører seg på dette felt i Norge. Når jeg skal bruke artiklene i min sammenheng her er det viktig å forsøke få tak i det som har et større nedslagsfelt og som redaksjonen i større grad legger vekt på, enn de mer marginale artiklene som tar for seg aspekter som færre er opptatt av. I gjennomgangen av magasinene fra 2008-2010 har jeg kategorisert artiklene etter innhold for å se de dominerende trekk. Jeg har her brukt inndelingen til masterstudent Mari Tampuu som i 2006 skrev avhandlingen ”Trender og tendenser i tidsskriftet ’Alternativt Nettverk’” (Tampuu 2006:10). Hennes inndeling er igjen hentet fra Arild Romarheims artikkel ”Familieblader som barometer på folkelig religiøsitet” fra 2000 (Romarheim 2000:107). Ikke alle artiklene lar seg kategorisere like lett, noen artikler er innoft flere temaer. I slike tilfeller har jeg plassert artikkelen inn under kategorien som er sterkest representert i artikkelen. Jeg har med andre ord ikke plassert en artikkel i flere kategorier, men kun i en. Noen artikler omhandler tema som ikke er representert i skjema jeg benytter, og har derfor blitt plassert i en restkategori.

Det er som sagt de dominerende tema i Visjon jeg er ute etter, for å belyse menneskesynet i HoF. I gjennomgangen av artiklene ser man raskt hvilke tema som har størst plass i

magasinet. Det som er sterkest representert er artikler i kategorien *psykoreligiøsitet*, som omhandler selvutvikling både av personlig og åndelig art. 63 av 255 artikler omhandler dette, det vil si 25 % av magasinets innhold. Den neste kategorien som er sterkt fremme er *den nye åndelighet*, hvor 43 av 255 artikler omhandler dette (17 % av magasinets innhold). Videre er den tredje største kategorien *alternativ medisin*. Om man teller med kosthold her, noe som jeg har gjort, vil 41 artikler, eller 16 % av magasinets innhold omhandle dette.

Disse tre kategoriene, psykoreligiøsitet, den nye åndelighet og alternativ medisin står altså samlet for 58 % av magasinets innhold. Jeg konsentrer meg videre om disse tre temaene. Etter disse tre er det temaene spådom (7 %) og økologi (6 %) som det er flest artikler om. Det er betydelig færre artikler enn de største kategoriene med dette innholdet, jeg velger ikke å kommentere disse.

Psykoreligiøsitet (63 artikler, 25 %)

Artiklene i denne kategorien favner relativt vidt. En del artikler er generelle betraktninger over ulike sider ved livet som godhet, forhold til sinne og aggresjon, stress, livslykke og livskrefter. Disse artiklene har det felles at de fremhever viktigheten av å være i takt med seg selv og ikke la en strevsom hverdag få overtaket. Disse artiklene har ikke et spesielt budskap utover dette. De peker likevel i en retning som viser seg tydeligere i andre artikler, at det liv vi lever i dag er et mangelfullt liv hvor menneskene ikke er i stand til å leve ut sitt egentlige og virkelige potensial.

Personlig og åndelig utvikling

Denne tilstanden vi mennesker lever i, skaper mye ubalanse og ubehag for oss, og mange føler sterkt for endringer i sitt liv, både personlig og åndelig. Med denne virkelighetsforståelsen som bakgrunn er det mange artikler som omhandler ulike former for selvutvikling. Dette kan hjelpe oss til å få et bedre liv og utvikle oss åndelig. Ulike metoder er likeverdige og det gis ingen fasit på hvilke metoder som virker bedre enn andre. Jeg går ikke nærmere inn på de ulike metodene som er beskrevet her, det gjennomgående er at det finnes mange veier å gå og du må selv velge den som passer deg.

Den engelske forfatter, lærer og healer William Bloom og hans tanker er flere ganger å finne i disse årenes utgaver av *Visjon*. Bloom ser nærmere på noen av de selvutviklingsmetodene og ideene som er å finne. I en artikkel ser han på den populære teorien om at like energier

tiltrekker hverandre og at man skaper sin egen virkelighet. Han påpeker at ulike selvutviklingsformer kan bli brukt med ulikt mål for øye. Loven om tiltrekning kan brukes til å tjene dine personlige materielle behov eller det kan brukes som en spirituell vei. Som spirituell vei er det et positivt gode ved at man forbinder seg med naturen og åpner opp for universets kjærlige flyt. Materiell velstand bringer ikke personlig realisering. Han trekker frem både Buddha og Kristus lære for å understreke at higen etter det materielle er en hindring i åndelig utvikling (Visjon 2/08:6f). Bloom er sterkt kritisk til de som påstår at materiell suksess er løsning på livets problemer, og sier at de lærere som skilter med dette er frekke (som han selv sier) som kan påstå at de er spirituelle eller deler en stor hemmelighet (Visjon 2/08:7). Hvilken intensjon man har for å benytte seg av ulike selvutviklingsveier er i følge Bloom viktig. Han er sterkt opptatt av det som er til det gode for menneskene og jorden, og tar avstand fra motiver som kun fokuserer på egen materiell vinning. Et fokus på åndelig utvikling vil gi seg utslag i kjærlighet til omgivelsene. Bloom beskriver sann velstand og overflod slik:

”Det er helt sikkert erfaringen av å være forbundet med den dype rikdommen i kosmisk eksistens – endeløs kreativitet og overflod. ... Å fullt ut erfare ånd, Tao, Gud – hva enn du kaller det – er en vidunderlig følelse av og bevissthet om å være forbundet med og del av den altomsluttende flyt i den evig kreative kosmiske begivenhet.” (Visjon 2/08:7).

Beskrivelsen viser at selvutvikling her har et slags mål i åndelig forstand og at målet ikke har med det materielle å gjøre. I følge Bloom er dette det som gir den sanne rikdom og som er det menneskene egentlig lengter etter.

Menneskelige relasjoner

Artiklene i kategorien psykoreligiøsitet omhandler også utvikling på det relasjonelle plan, forhold mellom par og mellom foreldre og barn. 12 artikler omhandler ulike familieforhold, med andre ord er det viet relativt god plass til denne tematikk. En av bidragsyterne her er Osiris Montenegro som har skrevet flere av disse artiklene. I en artikkel om kjærlighetens kraft forklarer han hva kjærlighet er: ”Kjærlighet er en tilstand av oppmerksom tilstedeværelse, en enhet hvor ånd, sjel, sinn og kropp er forbundet og i harmoni” (Visjon 6/08:35). Han forklarer om ånd og sjel at ånd er den ikke-fysiske essensen som lever i alt og som forlater kroppen når vi dør. Sjel forklares som den subtile væren som er sensitiv, som føler dypt og som intuitivt kjenner til og beveger seg i retning av det gode. De fleste

mennesker er i følge Montenegro mesteparten av tiden separert fra sine hjerter, som er kontaktpunktet til sjelen. Dette fordi vi lever stressfulle liv hvor vi ubevisst er programmert til å lykkes gjennom samfunnets krav. Vi kan lære oss å overstyre sinnets trang til å dele alt i deler for å forstå. En terapeut eller spirituell lærer kan hjelpe oss på veien (Visjon 6/08:35f).

Montenegro skriver flere artikler om forhold i familier. Han har blant annet to artikler om fars og mors roller i forhold til barna. I hans artikler er barndommen sentral, med de mønster og opplevelser vi har her. Handlingsmønstre vi har i voksen alder kan ha direkte årsak i tidlige barneår. Montenegro mener de ”sår” vi har fra våre foreldre fra tidlige barneår, vil bli tydeligere for oss ettersom tiden går og det er opp til oss selv om vi vil jobbe med dem. Gjennom en prosess med å bli mer selvbevisst kan vi lege vår fortid (Visjon 1/10:71). Det ser her ut til at de sår Montenegro snakker om ikke er av den art der det har vært snakk om omsorgssvikt fra foreldrene og hvor barnet har lidet, men de sår som foreldre ubevisst påfører gjennom sin vanlige væren. Små barns naturlige separasjonsprosess fra foreldrene og kanskje spesielt mor kan også være med på å forme hvordan vi senere i livet forholder oss til andre. Denne tidlige prosessen kan være noe vi bør arbeide oss gjennom for å få sunne relasjoner til andre.

Montenegro har altså et fokus på mye av det som skjer ubevisst og i tidlig barndom. Han mener at dette kan være ting man som voksen må arbeide med for å virkelig frigjøre seg og finne sin egen person ubundet av sine foreldre. Gode relasjoner til andre ses på som viktige, og at man som voksen ikke skal føre videre sine eventuelle problemområder til sine barn.

Den nye generasjon

I Visjon nr. 4 2010 er tema barn i tre artikler. Artikkeltitlene er ”Superintelligente barn”, ”Barnas budskap” og ”Barn og bevissthet”. Artikkelen omhandler dagens barn som ekstra bevisste. De skal være med på å løfte jorden til et høyere åndelig nivå. Den første artikkelen er om en spesielt intelligent gutt som i følge foreldrene har utviklet seg uvanlig raskt. De har vært bevisste i sin oppdragelse og unngått vaksiner, TV, radio og aviser, de spiser ikke hvitt sukker, hvetemel, fargestoffer eller E-stoffer, og de har et vegetarisk kosthold. Foreldrene har vektlagt tid og ros. Disse foreldrene, som er artikkelens forfattere, mener det ikke er en tilfeldighet at deres sønn er superintelligent, de mener det er deres bevisste livsstil som har fått frem hans evner. De sier at ethvert barn er født med de samme egenskaper fra første stund, og at det er oppvekst, omgivelser og miljø som former barna (Visjon 4/10:28).

I neste artikkel er Jorunn Høygård, veileder og kursholder, intervjuet. Hun mener at stadig flere barn lærer og utvikles raskere enn det som var vanlig tidligere. Hun mener at vi akkurat nå er i en spesiell oppgradering til høyere energinivå og har da mulighet til å få enda flere til å skape en bedre verden å leve i (Visjon 4/10:33). Eli Rygg er intervjuet i tredje artikkel i tema og hun er også enig i at dagens barn har en høyere bevissthet enn voksne. Hun er opptatt av at barn skal få utvikle seg i deres eget tempo og at prestasjoner i seg selv ikke er så viktig. Det er det mennesket de er og skal utvikle seg til, som er det viktige, alle skal få lov til å beholde og utvikle sine særegenheter (Visjon 4/10:35).

Dette synet på at barn i dag har en høyere bevissthet enn forrige generasjon er med på å styrke tankene om at den tid vi lever i er spesiell. Den høyere bevisstheten er en del av den kollektive oppvåkningen. Alle skal få lov til å utvikle sitt potensial på best mulig måte, alle er unike og har sin egen plass. Om man skal ta budskapet i artikkelen om det superintelligente barnet på alvor, vil det for mange familier generelt bety å leve et ganske annet liv enn det de gjør i dag. Dette kan synes i dag å være for de spesielt overbeviste. Mer allmenngyldig kan synes den vektlegging artiklene har på ros, tid, positive rollemodeller og individuell utvikling uten testing og sammenligning med andre barn. Individets sterke posisjon ses tydelig i syn på barn og barneoppdragelse.

Generelt viser artiklene i kategorien psykoreligiøsitet det antall ulike veier som finnes for å få et bedre liv. "Feilen" med samfunnet viser seg i menneskenes higen etter noe annet, som ulike selvutviklingsmåter forsøker å møte. Et ønske om materiell velstand er et blindspor som ikke fører til personlig vekst. Selvutviklingsformer som reklamerer med dette lurer sine kunder/tilhengere.

Relasjonene mellom oss mennesker er også i fokus, med de utfordringene vi kan møte her. De artiklene som belyser disse utfordringene viser at svarene vi leter etter kan ligge i vår barndom, ofte tidligere enn det vi selv kan huske. For å jobbe med disse minnene kan det være nyttig å oppsøke en terapeut eller lignende da minnene ikke er klare for oss.

Man kan også si at familien står ganske sterkt, og at det er viktig å rydde opp i sine floker enten i parforholdet eller ballast fra egne foreldre, for å ha et godt familieliv. Dagens barn har høyere bevissthet enn sine foreldre, og dette gir håp om at den nye tidsalder er her og snart vil forandre oss alle.

Den nye åndelighet

For å finne frem til noe som har med menneskesyn å gjøre og som kan sies å være representativt, har jeg valgt å se nærmere på tre navn som er representert flere ganger i Visjon. Disse er William Bloom som også er nevnt ovenfor, Neale Donald Walsch og Ken Wilber. Flere artikler omhandler eller er skrevet av disse. Det ser ut som om det er interesse for deres budskap. Felles for disse tre er at de på ulikt vis har satt tydelige ord på verdier og tankesett innenfor New Age. Wilber og Bloom har utviklet ideer eller systemer som går på den nye åndeligheten. Walsch' budskap kommer fra "Gud" og kan også sies å gi en del klare svar til søkende mennesker.

William Bloom

Bloom og hans holistiske spiritualitet er allerede nevnt. Bloom har som han selv sier, hatt den glede av å forbedre og forsvare New Age og holistisk spiritualitet i en årrekke. Men han sier han tidvis er oppgitt over manglende moral og medfølelse i møte med realitetene i menneskers lidelse. Han setter fingeren på forståelsen av karma, energier og loven om tiltrekning innenfor alternativbevegelsen. Hos enkelte er disse ideene dårlig underbygd sier han. Dette i sammenheng med syn på lidelsen. At lidelsen er resultat av karma eller at det er Guds plan – man må bare betrakte det annerledes, mener han er et feil perspektiv. Lidelse må møtes med stillhet, ydmykhet og visdom fra hjertet (Visjon 2/08:8).

Bloom sier det er en vanlig misoppfatning at sjelene har kontroll og at det er fritt valg omkring sin inkarnasjon. Han sier at nye sjeler som fødes for første gang kan bli trukket dit det nylig er unnfanget et foster. Sjelene deltar i den kollektive syklus som er historiske og karmiske prosesser individet har liten innflytelse på. Bloom sier at vi som art har skapt en felles karma med lidelse, og det er i fellesskapet vi kan heale den. Det som er hvert individs mulighet er at hver og en har frihet til å tilpasse de indre holdningene uavhengig av omstendighetene. Vi behøver med andre ord ikke følge strømmen, men kan velge å utvikle oss i en annen retning enn det som er kulturens generelle strømninger.

Bloom sier det er naivt å tro at alt i verden er godt. I møte med lidelse vil man ikke kunne si dette og samtidig være moralsk. Han sier at det er i møtet med virkeligheten at vi vokser og blir klokere. Og før eller siden må menneskene på den spirituelle veien utvikle mot og styrke til å være stabile og kjærlige i møte med grusomheter (Visjon 2/08:8).

Bloom peker her på en side ved New Age som det kan stilles spørsmål ved, hvordan en bevegelse som forfekter godhet forholder seg til lidelsen. At man ”får som fortjent” og at det ligger lærdom i alt er ikke noe Bloom uten videre er enig i. I artikkelen som dette er hentet fra bruker han eksempler fra overgrep mot sivilbefolkning i krig og barnemisbruk for å vise det ulogiske i at vedkommende fortjener det som oppleves eller at det er ledd i en større kosmisk plan og at det slik lettere kan godtas. Han mener sterkt at vi må møte slik lidelse med medfølelse og nestekjærlighet, og slett ikke tenke at dette er ”fortjent” eller noe man vokser på.

Bloom sier i en annen artikkel om den fremvoksende spiritualiteten, at alle levende vesener er hellige i seg selv og har rett til støtte. Vi kan ikke begrense vår moralitet til våre personlig nærmeste, men utvide den til å gjelde dem som trenger den – i et globalt perspektiv (Visjon 4/10:8).

Det menneskesyn som kommer til uttrykk hos Bloom er et medfølende menneskesyn, hvor verdens urett ikke direkte kan ses i sammenheng med karmiske lover eller ledd i en større plan. Som medmennesker må vi møte hverandre med medfølelse og støtte. Alternative åndelige med denne tenkingen inkluderer hele verdens befolkning, ikke kun sine nærmeste. Holistisk tenkning er nødvendig for å komme videre ut av det ”uføret” vi er i som mennesker. Lidelse er skapt av menneskers kollektive ugjerninger, og individer blir fanget av dette gjennom den karmiske prosesser som vi ikke selv har kontroll over. Det ser ut til at dette syn gjør menneskets neste inkarnasjon kanskje mer tilfeldig enn mange liker å tro. Og det vil i denne sammenheng være meningsfullt å jobbe utadrettet mot at flere skal kunne tenke holistisk, med de positive følger dette har for menneskeheten og alt liv.

Ken Wilber

Ken Wilber og hans teorier er omtalt flere ganger i Visjon. Hans ideer om et nytt kulturtrinn etter postmodernismen og hva dette innebærer ser ut til å være aktuelt stoff for Visjons lesere. Wilber ønsker å forene ulike religioner til en mer helhetlig eller integral måte å forstå de på. Han snakker om tre grunnperspektiver på Gud, som også kalles ”den formløse, evige og uendelige Urgrunnen, Ånden, Gud, Jahve, Allah, Tao, Altet, den kosmiske bevissthet, ditt opprinnelige Ansikt, Selvet, den ene som frembringer de mange – det absolutte har mange navn” (Visjon 2/09:24). Gud i 1.person er den fenomenologiske opplevelsen av det guddommelige gjennom en direkte erfaring av det hellige. Gud oppleves som vårt indre lys,

Kristus-bevissthet, Maha-Atman og slik det gjerne er uttrykt i østlige religiøse tradisjoner. Gud i 2.person er menneskets relasjon til det guddommelige gjennom et jeg – du forhold hvor Gud er den store andre, den allmektige far, frelseren, som ofte uttrykt i de monoteistiske religionene kristendom, jødedom og islam. Gud i 3.person er en upersonlig gud, et evolusjonært system, eller intelligens og kreativitet som er integrert i alle universets fysiske og biologiske former. Dette gudsperspektivet er ofte uttrykt av vitenskapsfolk, kunstnere og intellektuelle som er opptatt av åndelige spørsmål. Wilber ser at de ulike religionene ofte vektlegger ett eller to perspektiver, noe som fører til at viktige dimensjoner utelates. En integrasjon av de tre perspektivene vil gi en helere forståelse av og en rikere erfaring av det guddommelige (Visjon 2/09:25f).

En annen artikkel som omhandler Wilbers teorier tar for seg tre moralske verdibegreper, grunnverdi, egenverdi og instrumentell verdi. Grunnverdi er at alle levende vesener har lik grunnverdi, fra bakterier til menneske. Alt er manifestasjon av Ånd. Dette grunnverdiperspektivet hjelper oss til å ha ærefrykt for livet og vise ydmykhet. Egenverdi er at både enkle og komplekse former har egenverdi. Wilber rangerer formenes egenverdi ettersom hvor komplekse de er, dybde og kapasitet til å skape større helheter. Levende organismer rangeres etter deres relative kompleksitet. En mus har større egenverdi enn en bakterie, en ulv mer egenverdi enn en mus, og et menneske mer enn en ulv. Det er altså hierarkier. Instrumentell verdi er den verdien organismen har for andre levende vesener. Dette blir aktuelt når vi for eksempel vurderer et dyrs ernæringsmessige verdi, dets økonomiske verdi, dets politiske verdi, dets kulturelle symbolverdi, dets emosjonelle verdi eller dyrets relative verdi for den økologiske helheten. Den instrumentelle verdien er kontekstuell og kulturelt betinget. Verdibegrepene blir aktuelle for eksempel i forhold til hva man velger å spise av planter og dyr (Visjon 3/08:54ff).

Artikkelforfatteren Odd Inge Forsberg sier at en del av å leve et bevisst liv er å være oppmerksom på balansen mellom de tre moralske verdibegrepene og bli mer bevisst hvordan vi gjør våre moralske valg. På denne måten vil avgjørelsene være mer overveide og drevet av en tydelig intensjon og vilje fremfor kulturell vanetenkning (Visjon 3/08:58).

En tredje artikkel tar for seg en av de sentrale ideene i integralfilosofien, spiraldynamikken. Den går ut på at individet går gjennom en rekke stadier eller trinn i sin bevissthetsutvikling, fra det fødes og til det dør. Trinnene er faste og allmennmenneskelige og kan beskrives på en objektiv og utførelig måte. Dette gir i utgangspunktet alle en mulighet til å høyne sin

bevissthet og oppfylle sitt potensial. Hvert bevissthetstrinn (memer) representerer en begrenset måte å se verden på. ”Det er nesten som om en meme er kollektiv og upersonlig, og at den snakker og handler gjennom den som befinner seg der uten at de vet eller forstår det selv” (Visjon 3/09:51). Ikke før man gjennomskuer dette vil vekst være mulig. Og da til trinnet over. Hvert trinn har gode og dårlige sider. Det er et problem i dag at mange mennesker står fast på et trinn hvor vi skaper mye lidelse i verden. Hvert trinn er nødvendig, men verden trenger så mange mennesker som mulig på de høyere trinnene (Visjon 3/09:50ff).

En fjerde artikkel omhandler hans kosmologi. Alle former har oppstått fra en ånd, og er en manifestasjon av ånd. Vårt manifesterte univers oppsto da ånd glemte seg selv og gjemte seg bort i materien i vårt big bang. Materie forblir ikke materie fordi denne manifestasjonsprosessen skapte en tiltrekningskraft som drar materien tilbake til ånd. Denne åndelige tyngdekraften kaller Wilber eros. Eros muliggjør evolusjon og mer komplekse former som overskrider sine forgjengere. Ånd trekker materien mot seg og materien strekker seg mot ånd. Veien fra materie til ånd er åpen og kan skje på mange måter. Etter hvert som utviklingen har gått sin gang er det lagt ned kosmiske vaner. Psykologisk utvikling hos barn skjer gjennom de vanene som er skapt ved at vi har gått gjennom de utallige ganger generasjon etter generasjon. Den høyere utviklingen er kreativ og åpen (Visjon 2/09:54ff).

Wilber ser på de ulike religionene som ulike måter å se det guddommelige på. Om man inkluderer de tre måtene å se Gud på i sin forståelse vil man oppnå en rikere erfaring av det guddommelige. Menneskene dras hele tiden mot ånd, og veiene mot denne kan være mange. Mennesket er den mest komplekse organisme som vi kjenner til. Dyr og annet levende liv rangeres hierarkisk ut i fra dets grunn- og nytteverdi, det betyr ikke at det ikke har verdi. Alt liv har egenverdi sier Wilber.

At mange av menneskene i dag står fast på et utviklingstrinn hvor vi skaper mye lidelse er et stort problem for oss. Vekst er mulig for hver og en, og jo flere som vokser seg til et høyere trinn, jo større mulighet har jorden for å bli et bedre sted for alle og alt som befinner seg på den.

Både Bloom og Wilber er opptatt av at vi handler ut i fra vår kulturelle og historiske ramme. I denne sammenhengen er vi ikke så frie som vi liker å tenke at vi er. Kollektivt følger vi hverandre. Frihet ligger i å innse dette.

Neale Donald Walsch

Walsch er også en person man kan finne flere artikler om i denne periodens Visjon. Som forfatter av bøkene "Conversations with God" har Walsch nådd ut til mange med sitt budskap. Bøkene har blitt bestselgere innenfor selvutvikling og alternativ livsstil i flere land.

Walsch hovedbudskap til menneskene er at Gud er i oss. Gud inkluderer alt. Vårt forhold til Gud utvikler seg som forholdet til andre mennesker, trinn for trinn. En samtale kan utvikles til et vennskap, og vennskap til et dypere forhold som oppleves som enhet og samhold. Walsch har en sterkt holistisk tankegang hvor alle er forbundet med alt og alle. All eksistens springer ut i fra det samme. Walsch sier at om vi hadde forstått at vi er ulike deler av en enhet så ville vi behandlet hverandre på en annen måte enn i dag. Dette ser han på som sin livsoppgave, å bringe enhetsideen frem i bevisstheten til så mange som mulig (Visjon 3/08:6ff).

Walsch sier en del om verden i dag. Det problemet verden står ovenfor i dag er et åndelig problem, som må løses på det åndelige plan. Villfarelsen er at vi er adskilt fra Gud og fra hverandre. Tiden vi lever i, "bevissthetens tidsalder", er en tid hvor alle vil forstå budskapet som kan forandre verden. Magnhild Almelid, som skriver en av artiklene om Walsch sier at det nå kan være like før forandringen: "Det er sagt om at bare 2 – 4 % av jordens befolkning blir åndelig bevisste, så vil utviklingen akselerere. Det er som når man koker vann: Først ørsmå bobler og så plutselig fosskoker det!" (Visjon 5/09:32).

Walsch sier om politikk at det må dannes et forenet verdensstyre med en verdensdomstol og fredsbevarende styrker. En verdensregjering skal bestå av en Nasjonenes Kongress og en Folkeforsamling. "Den nye verdensordningen vil ikke kreve noe. Den vil derimot skape en frivillig – og helt automatisk – omdisponering av ressursene. Det vil være en øvre og en nedre grense for inntekt, og en skatteprosent på 10 % som skulle brukes til fellesskapet" (Visjon 5/09:35). Dette er noe som har kommet til Walsch gjennom hans samtaler med Gud.

Walsch sier vi trenger spirituelle ledere som viser vei. Walsch peker på de mange bøkene som er inspirasjonskilder for mennesker, de har ofte det samme budskap bare i ulike former. Denne energien som finnes her er ikke organisert. Det trengs ledere, men man må være forsiktige så det ikke skapes ny maktstruktur (Visjon 1/10:56).

Walsch jobber med en bok som lanserer "en ny teologi". Denne boken tror han i fremtiden vil bli et oppslagsverk for mennesker som ønsker nye måter å oppleve Gud og livet på. I artikkelen listes det opp denne nye teologiens syv forståelser. Her sies det blant annet at alle mennesker har mulighet til å skape sitt eget liv. I ditt liv skaper du alle ting. Det er heller

ingen straff eller dom fra Gud for noen menneskelige misforståelser eller feil. Det er heller ingen rett eller gal vei når det gjelder å komme til himmelen. Liv ender aldri, det bare forandrer form. Vi er evige vesener på en evig reise (Visjon 1/10:56).

Walsch budskap er også at vi menneskene er på villspor, vi har fått det for oss at vi er adskilt fra Gud, noe som er feil. Gud er i alt og vi er alle forbundet med alt. Skjønner vi dette vil vi forholde oss annerledes til hverandre. Walsch har tanker om verdensregjering, og praktiske løsninger på noe av problemet. Han sier også at den spirituelle oppvåkningen som skjer nå trenger ledere som kan vise vei, det kan være vanskelig for enkeltpersoner å finne hvilken vei man skal gå i de mange tilbudene. Mennesket er på en evig reise som ikke ender. Han snakker om himmelen, og at det ikke finnes noe sted som helvete som straff for ugjerninger en har begått.

De tre som her er trukket frem fra artikkelstoffet har det til felles at de sier noe ganske spesifikt om denne nye åndeligheten, det er ikke bare vage former som skisseres opp. De virker alle tre til å være opptatt av handling og arbeid for en bedre jord på det konkrete plan. Holisme står sterkt, og også at det trengs endring for at jorden skal bli et bedre sted. At endringen er i emning ser de også en del tegn til, men det er definitivt noe som må arbeides for.

Alternativ medisin (41 artikler, 16 % av bladets innhold)

16 % av magasinet innhold fra disse tre årene omhandler alternativ behandling. Jeg har her telt med kostholdsrelaterte artikler, som det var ti av. Artikler om kosthold er tatt med etter tankegangen om at riktig kosthold kan fungere som medisin i seg selv. Feil kosthold kan gi ulike sykdommer, plager og energitap.

Tendenser som går igjen i denne kategorien er at mennesket egentlig ikke er avhengig av legemidler for å kurere sykdom. Sykdom kan kureres gjennom å legge om livsstil, forandre kosthold, forandre tankesett, få hjelp av naturpreparater eller gjennom healing. Kroppen har også en stor evne til å hele seg selv.

Generelt sett ser alternativ medisin på mennesket med holistiske øyne, hvor organismen ses i helhet.

Artiklene er kritiske til legemiddelindustrien, og til myndigheters anbefaling om vaksinerings av befolkningen.

Når det gjelder kosthold så er det det vegetariske kosthold som ses på som det mest riktige. Dette begrunnet med hensyn til dyrene, hensyn til jorda og hensyn til egen helse (Visjon 5/08:23). Produksjonsmåter hvor dyr ales til matbruk uten tanke på dyrenes forhold er mange kritiske til. Om man skal spise kjøtt bør dette være økologisk produsert.

Andre trender innen kosthold som det også skrives om er rå mat, supermat og hvetegress. Rå mat-entusiaster er opptatt av at den levende maten har langt mer energi enn kokt og stekt mat. Den er sunnere og gir kroppen mer av det den trenger. Tilhengerne av dette sier de føler seg yngre og i bedre form etter at de la om kostholdet til rå mat (Visjon 2/09:64f).

Økologisk dyrket mat er en selvfølge.

Kosthold er altså i tillegg til ulike behandlingsformer viktig for å leve et bedre liv med mer energi. At det finnes planter som har gunstig helseeffekt på oss og som vi bør inkludere i vårt kosthold er en trend. Flere av disse plantene kan være planter vi tradisjonelt ikke finner i de norske kjøkken.

Oppsummering av menneskesynet i Visjon

Det dominerende stoff i disse årgangene av Visjon er psykoreligiøsitet, den nye åndelighet og alternativ behandling. I media kan trenden med TV-programmer som "Åndenes makt" og lignende synes å være mer fremtredende. Det er ikke mange artikler som omhandler ånder eller kontakt med slike vesener i Visjon. Det er ikke noe de legger stor vekt på i magasinet. De røstene som flere ganger kommer til ordet i Visjon må man anta representerer noe som ses på som viktig at kommer ut.

Det holistiske syn kan etter denne gjennomgangen ses på som sterkt fremme i Visjon. Både syn på tilværelse og syn på mennesket som organisme må ses gjennom holistiske øyne.

Alternativ medisin blir slik interessant.

Bladet har fokus på individet og ulike veier til selvutvikling, og ønsker ikke gi noen fasiter.

Artiklene rommer mange ulike temaer, men det er mindre rom for "fenomener" av ulike slag, enn for mer filosofiske og idémessige artikler.

Behov for forandring for at vi skal kunne utvikle oss som menneskehet, er nødvendig. For alle har i seg potensial til noe mer, andre trinn, nye erkjennelse og lignende. Vi er derimot der vi

er, og handler ut i fra der vi er, nesten mekanisk ut fra de rammer som allerede er lagt av oss selv. Det ser ut til å være en oppfatning av at jo flere vi blir, jo flere vil følge etter. Dette oppmuntrer til om ikke en slags misjonering, så til å markere seg på flere arenaer slik at dette blir noe som kan være et alternativ for folk.

2.3 Menneskesynet i Holistisk Forbunds utgivelser

2.3.1 HoFs medlemsavis ”Holisten”

Jeg går nå over til HoFs egne utgivelser og starter med Holisten som er HoFs medlemsavis. Jeg har valgt å bruke Holisten fra 2008, 2009 og 2010. I 2008 kom det to nummer ut, i 2009 tre nummer og i 2010 to nummer. Som sagt innledningsvis om Holisten, så er dette en typisk medlemsavis, hvor det er mye informasjon til medlemmene om hva som skjer sentralt og hva som rører seg i lokallagene i landet.

Redaktør av Holisten per i dag, Stephan Koll, tenker at bladet skal ha tre hovedfunksjoner:

- Inspirasjonskilde
- Debattforum
- Oppslagstavle (Holisten 1/10:18).

Koll sier at det til nå har vært lite meningsutveksling og debatt i Holisten, han ønsker seg bidrag og kommentarer på det som står i bladet eller tema det er naturlig at HoF mener noe om (Holisten 1/10:18).

For å se på menneskesynet i Holisten vil jeg konsentrere meg om de to dominerende tema i avisa: holisme-begrepet og ritualarbeidet. Begrepet holisme er oppe til utdyping i bladet, både gjennom redaksjon og medlemmers penn, og gjennom intervju med holister som William Bloom. HoFs fagutvalg bestemte seg også i 2008 at de ville fokusere på skolering i holisme. De ønsket å jobbe med holisme-begrepet i forhold til organisasjonens vedtekter og plattform, og at arbeidet skulle komme til nytte i forhold til ritualutviklingen i HoF (Holisten 1/08:7). HoF arbeider for å tilby seremonier rundt de store overgangene i livet. I Holisten er det reportasjer fra gjennomførte seremonier, og innspill til utvikling av ritualer. En av grunnene

til dannelsen av HoF var nettopp det at mange i alternativbevegelsen ikke følte seg hjemme i ritualene til kirken eller Human-Etikks Forbund. Ritualarbeidet har derfor vært viktig for HoF.

Holisme

At holisme er det mest sentrale begrepet for denne livssynsorganisasjonen forteller valg av navnet *Holistisk Forbund*. I Holisten understrekes det at holisme ikke er noe statisk som er satt i system en gang for alle. Redaksjonskomiteen sier at ”Holisme er helhet, undring og refleksjon etter hvert som utvikling skjer hos den enkelte og kollektivt” (Holisten 1/08:1). De inviterer medlemmer til å dele sine tanker om hva holisme betyr for de personlig.

At holisme-begrepet eller holistisk livssyn er oppe til diskusjon viser to ting: den plassen den har for medlemmene i HoF, og som punkt to: at selv om dette er noe de har felles, er det et begrep som til dels kan være vanskelig å sette ord på og forklare. Dette kanskje spesielt dersom det beskrives slik som redaksjonskomiteen gjør i sitatet ovenfor. Slik jeg ser sitatet, er dette såpass vagt og vidt at den enkelte må jobbe med å gi videre mening til begrepet. Når dette er sagt så er det innen HoF viktig ikke å gi noen entydige svar, hver og en må finne sin sannhet og egen vei. I tråd med alternativbevegelsen så er den personlige autoritet stor og avgjørende. Utfordringen er at man i en livssynsorganisasjon må kunne enes om noe for at det skal være et grunnlag for en organisasjon, og at man må ha noe sammen med andre (en forståelse) som det kan vokse et fellesskap ut av.

Jeg skal nå se på hvordan holisme blir belyst i bladet og hva dette sier om menneskesynet.

Det kan synes som om bladets innhold når det gjelder holisme deler seg i to retninger. En retning hvor det som er skrevet er vagt formulert, mer poetisk skrevet og sier kanskje mer om hva holisme ikke er – enn hva det er. Dette selv om det ikke er presentert som dikt eller poesi, men med formuleringer med stor plass for adjektiver og abstrakt språk. Den andre retningen er mer presis i sine formuleringer og ønsker å drive frem en forståelse av hva holisme er, og debatterer begrepet. Disse to måtene å formulere seg på om holisme står ikke nødvendigvis som motsetninger for leserne, men som ulike tilnæringsmåter som utfyller hverandre. I sammenhengen her har det vært mest nyttig å se på de mer konkrete formuleringene, bortsett fra under punktet ”Holisme – alt henger sammen”, hvor de mer poetiske tekstene også var til hjelp.

Holisme – alt henger sammen

”Holisme er en helhetlig tankegang, et helhetlig livssyn, som bygger på forståelsen av at alt henger sammen og at vi har et felles ansvar for helheten” (Holisten 1/08:2). Grunntanken er denne, og selv om dette kan fortelle en del – er det behov for utdyping da dimensjonene her er store.

Marcelle Askew og Isabel Ortiz sier i sin tekst om HoF og holistisk livssyn:

”I sin enkleste enkelhet og aller ypperste dype innebærer det å vise en kjærlighet og beundring for alle mennesker, for alt liv, for alt som er og har noen gang vært, fordi vi er intimt og uatskillig forbundet med alt og alle” (Holisten 1/08:3).

Det holistiske livssynet favner alt liv med kjærlighet og har som utgangspunkt å møte alle med respekt da vi er alle er forbundet med hverandre. Dette syn på mennesket, og for øvrig alt levende, gir ledetråder for hvordan mennesket bør leve sitt liv, blant annet i miljøspørsmål og dyrevern. I følge William Bloom, har alt liv i seg et indre potensial som søker fullbyrdelse, dette gjelder også steiner og blomster – ikke bare mennesker eller dyr. Alle er avhengige av alle deler, og veksten til en del er avhengig av veksten til en hvilken som helst annen del. I dag kan dette underbygges av ny vitenskap som kvantefysikk og kaosteori, sier Bloom (Holisten 1/10:6). En hovedrettesnor for en holist blir da å ikke gjøre noe som hindrer vekst, men å gjøre det som støtter vekst, både for en selv og andre. Samtidig med at man jobber for sin egen personlige utvikling, skal man jobbe for bedret tilværelse for alle her og nå.

Mennesket i dette holistiske synet er, som i alternativbevegelsen for øvrig, opptatt av å finne sin egen vei til åndelighet. Å være holistisk orientert i for eksempel miljøspørsmål vil ikke være ”nok” til at man velger å være medlem av HoF. Den åndelige utviklingen av seg selv er en stor del av HoF. Hvordan skal man finne en åndelig vei som tar vare på det holistiske synet på mennesket og verden? I følge Bloom kan man undersøke om en vei er spirituelt nyttig ved å stille disse spørsmålene:

- Hjelper den noen til å forbinde seg med energi og under?
- Støtter den deres selvbevissthet og refleksjon?
- Får det dem til å tjene samfunnet og fellesskapet de er en del av?

(Holisten 1/10:7)

Med disse tre spørsmålene kan man ha noen holdepunkter på om veien man ønsker å gå kan hjelpe en. Et av spørsmålene er om den åndelige veien får den alternativt søkende til å tjene samfunnet og fellesskapet de er en del av. Dette punktet er viktig i forhold til at det skiller et holistisk livssyn fra andre mindre holistiske livssyn i alternativbevegelsen. For de som kaller seg holister vil etter Blooms definisjon også ha et utadrettet perspektiv hvor en jobber for en bedre verden og et bedre samfunn.

Det samfunnsnyttige aspektet synes som et gjennomgående motiv i Holisten. Den suksessrike boken "The Secret" av Rhonda Byrne, om loven om tiltrekning som kan hjelpe deg i å "få det du ønsker deg", blir i Holisten debattert i et holistisk perspektiv. De tar opp problemstillingen med at denne boken, og lignende litteratur, appellerer til vår selvopptatthet og slik ikke er forenlig med holistisk tankegang. Å fokusere på penger og kjærlighet som et mål, blir å gjøre noe i feil rekkefølge da fokuset blir på sluttresultatet. En av debattantene på temaet er referansepunkt-terapeut Vivi-Ann Heisholt. Hun er positiv til loven om tiltrekning i den forstand at å tiltrekke seg overflod som følge av en indre tilstand, vil støtte den kollektive samfunnsutviklingen og slik være i harmoni med en holistisk tankegang (Holisten 2/10:9). Mens ønsket om rikdom og status uten indre utvikling og arbeid med seg selv, er egoistiske ønsker som ikke nødvendigvis gagnar omverdenen.

Som før nevnt er ikke holisme-begrepet noe som er fast definert av HoF, det er oppe til utdyping. Flere ytrer et ønske om noe mer faste formuleringer, som leder Anne Kristine Ramberg-Mohn i lederartikkelen i nr. 1 2010: "Vi må aldri miste respekten for at alle har rett til å definere åndelighet på sin måte, samtidig som vi må finne en essens som flere kan enes om – noe som forener oss og gir en følelse av fellesskap" (Holisten 1/10: 3). Og redaktør av Holisten, Stephan Koll, synes også ønske noe mer fast både om hvordan HoF skal definere ordet holisme (Holisten 1/09:6) og noen retningslinjer for hva åndelighet er (Holisten 2/10:18).

HoF mener mennesket har mulighet til å erfare en åndelig virkelighet. Erfaringsdimensjonen er viktig, og medlemmene i HoF har sitt felles grunnlag i at de erfarer at noe er åndelig – men at dette kan oppleves som svært forskjellige fra person til person. Når redaktøren etterlyser noen retningslinjer for hva åndelighet er, forteller han om et seminar han var på med William Bloom. Her ble deltakerne bedt om å komme med eksempler på når de følte at forbindelsen med underet og energien i naturen og kosmos var tilstede. Koll sier at eksemplene var mange:

”Å lese en oppslukende bok, se en engasjerende spillefilm på TV (Blooms eget eksempel), samvær med barn eller kjæledyr, skjønnhetsopplevelser av natur og kunst, føle seg kreativ/være i skapende flyt, følelsen av enhet under et samleie, opplevelsen av storhet og opphøyethet under et mektig katedralhvelv” (Holisten 2/10:18).

Koll sier han stusset over mange av de hverdagslige opplevelsene, og spør om det skal så lite til for å kalle noe en åndelig opplevelse. Bloom ønsker å demokratisere åndeligheten og vil vise at mennesker oftere enn vi tror har kontakt med noe som er større enn oss. Koll spør om ikke en åndelig opplevelse bør inneholde elementer av dypere erkjennelse, noe overveldende eller transformerende, eller opplevelsen av at en dør åpner seg til noe utforsket (Holisten 2/10:18). Han spør leserne om de kan komme med innspill på dette, og om det kan finnes noen retningslinjer på dette?

Å sette spørsmålsteget ved de åndelige opplevelsene kan synes modig slik jeg ser det. Det ”snakkes mye” om det åndelige, men lite er beskrevet eller det foregår i vage former som ikke er så lett å begripe med fornuften. Fornuften er da i alternativbevegelsen generelt ikke nødvendigvis det som avgjør om noe er virkelig eller ikke. Noen ønsker seg noen klarere rammer å forholde sine opplevelser til, mens for andre er ikke dette noe viktig. Slik jeg har lest Holisten er det innenfor 2008-2010 ikke gitt videre utdyping på hva disse åndelige opplevelsene er. Så foreløpig står de her, med at det er den personlige autoritet som avgjør hva som er åndelige opplevelser, men at det er noen sentrale personer innenfor HoF som ønsker seg noe mer avklaring eller retningslinjer.

De mange alternative behandlingsmåtene er en del av den store interessen for selvutvikling. I Holisten er det skrevet lite om alternativbehandling i seg selv, bortsett fra at de jobber for en holistisk behandling av mennesket og likestilling av skolemedisin og alternativ behandlingsformer.

For kort å oppsummere *Holisme – alt henger sammen*, så er det viktigste dette sier om menneskesynet at vi alle er forbundet med hverandre, alt levende, og universet og det som måtte finnes. Denne forbindelsen med alt, har konsekvenser for vårt levevis i forhold til å ta vare på hverandre og jorda vår. Vi har muligheter til å erfare den åndelige virkelighet, som eksisterer både i oss og rundt oss, og veien går gjennom å jobbe med seg selv. Derav de ulike

selvutviklingsveiene, som i følge holister må inneholde et samfunnsnyttig perspektiv for å være i tråd med den holistiske erkjennelse av at alt henger sammen.

Holisme og arbeidet for fred

I HoF er de opptatt av at veien du velger til indre fred, skal inneholde det samfunnsmessige perspektivet som nevnt ovenfor. De tar slik et tydelig standpunkt til ulike selvutviklingsmetoder, og legger dette til grunn for valg av sin vei å gå. Det er ikke nok å arbeide for egen utvikling, du må samtidig jobbe for en bedre verden.

Ideologien bak fred-i-sinnet gir fred-i-verden, er blant annet satt ord på av Deepak Chopra. I Holisten nr. 2 2008 er noen av hans tanker om fredsarbeid gjengitt. Chopra sier at for å avslutte krig tror han bare en bevissthets-basert tilnærming vil virke. Han vil få slutt på selve ideen om krig og vanen menneskene har fått med å gå til krig. Å forløse kjærlighet som overvinner hat, er løsningen. Ved å øke vår bevissthet blir vi oppmerksomme på vår felles menneskelighet. Han sier at det globale skiftet i bevissthet er mulig. Med en person om gangen går menneskene veien med nye måter å reagere på når vi blir sinte eller redde (Holisten 2/08:4).

I lokallagene rundt om i landet arrangeres det livssynscaféer, temakvelder, kurs, sosiale samlingspunkt, alternative julebord og lignende. En metode HoF bevisst velger å bruke i sitt arbeid, er dialog. Møte mellom mennesker med ulike meninger bør skje gjennom dialog. Dette innebærer å vise respekt for den andre, gjennom hvordan man stiller spørsmål, hvordan man ordlegger seg og hvordan man ikke dømmer andre (Holisten 1/08:3). Den type dialogarbeid HoF er med på å skape ser de stort behov for i Norge, selv om vi er et fredelig land. Leder i HoF i dag, Anne Kristine Ramberg-Mohn sier: ”Vårt flerkulturelle samfunn trenger mer mangfold, mer aksept og en større takhøyde – ikke intoleranse og konstruerte fiendebilder” (Holisten 2/10:3).

Sett gjennom Holisten, kan det se ut som om det bidraget medlemmene har til samfunnet er gjennom sitt arbeid for livssynsmangfold, og å være en møteplass for de med holistisk syn på tilværelsen. Deres røst høres i høringsuttalelser og på arenaer det er naturlig at de markerer seg, som alternativmesser, og i debatter omkring nyreligiøsitet i samfunnet. Deres holistiske syn på verden med tanke på miljøspørsmål, økologi, dyrevern, verdifordeling, kommer frem i

lederartikler fra redaktør og leder i HoF, men er lite representert i bladet blant artikler fra lokallag.

Selv om det samfunnsnyttige motivet i HoF er ganske tydelig, så kan det synes noe uklart hvilken forventning det er til lokallagene om å konkret jobbe for dette. Lokallagene synes befatte seg med temaer av åndelig karakter. Eksempelvis inneholdt temakveldene hos lokallaget i Stavanger i 2009 og 2010 temaer som: Tarot og holisme, Halloween, wicca og holisme, Astrologi og holisme, Inkamedisin, Synskhet, Meditasjon og tilstedeværelse som selvutviklingsvei, Hva vil det si å være åndelig og hvilke veier fører fram til opplysthet, Naturbasert spiritualitet: Paganisme og wicca (Holisten 1/10:5). Det kan se ut som om lokallagene først og fremst er en møteplass for alternativt orienterte mennesker med holistisk grunnsyn.

Ramberg-Mohn sa i 2009 at HoF ønsket å bli mer aktive og jobbe for deres saker overfor myndigheter og offentlighet (Holisten 1/09:10). De mener en holistisk tankegang må være en forutsetning når vi planlegger fremtiden. Dette er noe de savner i norsk politikk, og kommenterer at ingen politiske partier i dag tar dette innover seg. De ønsker et langsiktig mål for samfunnsutviklingen, ut i fra holistiske prinsipper. De støttet blant annet opp under kampanjen ”100-års-målene” før stortingsvalget i 2009, hvor enkeltpersoner kunne foreslå og stemme på hva som skulle være viktige mål for de neste 100 år (Holisten 2/08:9).

For å oppsummere *Holisme og arbeidet for fred*, så er det et poeng at fred starter i deg selv. Konflikter og krig er en tilstand som mennesket kan jobbe seg bort fra ved å øke sin bevissthet. Når erkjennelsen av at alt henger sammen når flere, vil etter hvert, forenklet sagt, ideen om krig dø ut og man vil håndtere negative følelser på en annen måte. Menneskets muligheter til å utslette krig er mulig, men det er snakk om en kollektiv bevissthetsendring. Sentralt i HoF ser man ønsket om å påvirke politikere og myndigheter mer i retning av holistisk politikk. I lokallagene ser det ut til å være de åndelige spørsmål som opptar en mest, og at det er dette man har brukt mest av sin tid på her.

Ritualer og seremonier

Jeg går nå over til det andre dominerende tema i Holisten, ritualer og seremonier.

Som nevnt tidligere var det mangelen på ritualer man kjente seg hjemme i, som var en del av drivkraften for dannelsen av HoF. Ritual- og seremoniarbeidet er derfor viktig. Det er ritualer

ved de store overgangene i livet som de har jobbet med. I dag tilbyr de ritualer som navnedag, konfirmasjon, bryllup og gravferd.

Som en livssynsorganisasjon er det å tilby ritualer et meningsfullt arbeid hvor de møter medlemmer og andre fra alternativmiljøet i viktige faser av livet. Det å utarbeide gode ritualer og ritualledere er noe som organisasjonen har lagt vekt på. HoF har et fagutvalg for holisme, dialog og ritualer som skal kvalitetssikre utadvendte tiltak, og se til at disse er i tråd med HoFs formålsparagraf og plattform. HoF arrangerer skoleringsseminar for ritualledere for å utdanne disse. Hvordan hvert enkelt ritual skal utformes bestemmes i dialog med de som ønsker ritualet og ritualleder. Rituallederne har gjerne en idébank som det kan hentes inspirasjon fra om det behøves.

I Holisten finnes det en del ritualstoff. En stor del av dette er artikler og bildeserier fra utførte seremonier og ritualer. Intervju med ritualkoordinator og ritualledere er også representert. Det som er gjennomgående når det gjelder ritualstoffet, er fokuset på det individuelle perspektivet i ritualene. Hvert ritual tilpasses den enkeltes ønsker.

Konfirmasjon er et ritual det satses stort på, og det var det ritual HoF først startet sitt arbeid med. Her er opplegget mer fastlagt og omfattende enn ved de andre ritualene. Konfirmantene deltar en periode i et konfirmasjonsopplegg i form av møter og har en samlingshelg kalt ”visjonshelg”, før konfirmasjonsdagen. I visjonshelgen møtes ungdommene en hel helg sammen med ledere. I denne helgen skal ungdommene siste natten sitte ute i naturen og reflektere over spørsmål de er stilt. Spørsmålene går på deres forhold til familien, hvem de vil bli, og hva de vil gi til verden som voksne. Ritualkoordinator Jostein Odland sier at denne visjonsvaken er inspirert av initieringsritualene til urfolk-kulturer, hvor man ofte markerer overgangen fra barn til voksen. Han sier at man selvfølgelig ikke er voksen etter denne natta og konfirmasjonen, men at holistisk konfirmasjon generelt er å starte en prosess mot voksenlivet med hjelp til å finne ut hvem man er og ønsker å være (Holisten 1/10:14).

At det satses på konfirmasjon, er et uttrykk for at unge mennesker er en viktig målgruppe i forhold til det å tenke holistisk. HoF ønsker å holde kontakten med ungdommene etter konfirmasjonen ved å lage ungdomsgrupper. I Holisten nr. 2 2010 er det en ny spalte som heter HUMOR (Holistisk Ungdom Møtes Og Reflekterer). Spalten er skrevet av holistisk ungdom som møttes gjennom holistisk konfirmasjon, og som ville holde kontakten. I Holisten

vil de skrive og vise bilder fra møtene hvor de skal diskutere ulike emner som opptar dem (Holisten 2/10:11).

Selve ritualene har et innhold tilpasset den enkeltes ønsker. Fra reportasjene i Holisten ser det ut til at elementer i et ritual kan være: lystenning, tekstlesing, markering av himmelretninger, sirkeldannelse (de som er tilstede står i sirkel), musikk, allsang, legge gode føleleser/ ønsker i en gjenstand som gis til f. eks. konfirmant, brudepar eller barn som har navnefest, lykkeønskingsritual. Dette er eksempler nevnt i tilfeldig rekkefølge og ikke utført som en helhetlig seremoni.

Den store vektleggingen av ritualer i HoF forteller at de ønsker å markere overganger i livet fra sitt ståsted, og at det er meningsfullt for mennesket å ha slike ritualer. Det er med på å gi mennesket mening og hjelp i tilværelsen, og ordner og viser plass til hvor man befinner seg i livet. Underforstått trenger menneskene hjelp og støtte i større livssituasjoner av nettverk rundt en og noen rammer som hjelper oss til å forstå vår plass. Innholdet er som sagt i stor grad opp til den eller de som ønsker ritualer, og vil fortelle om elementer som er viktige for den enkelte. At man i konfirmasjonsopplegget har med en utesittingsnatt, inspirert av urbefolknings initieringsritualer, kan si noe om at man gjennom prøvelser vokser. Prøvelsen her kan kanskje også for mange være en bøyg – å sitte ute en natt alene er for de fleste en uvant ting å gjøre, selv om det er i sikre rammer og slik ikke er noen fysiske farer. At prøvelser og utfordringer fører til vekst og modning, kan lyde allmenngyldig. At HoF har det med i sitt konfirmasjonsopplegg kan fortelle at de ønsker å gjøre ungdommene mer bevisst på disse prosessene, og hva som kommer ut av dem.

Utesittingsnatten er også et eksempel på en dimensjon ved mennesket som her blir tydelig: erfaringen. HoF verdsetter erfaringsdimensjonen i sine ritualer, og henvender seg til hele mennesket og ikke bare fornuften. De ønsker ikke kun å appellere til det vi kan forstå med intellektet, men gi ritualer mening gjennom å bruke flere sanser og et større spekter. At de som skal ha ritualer selv er deltakere gir mening ut i fra deres tanker om å velge sin egen vei.

Det har også vært snakket om å lage ritualer rundt andre overganger i livet, som arbeidsledighet, tap av person(er) som står en nær, å bli pensjonist, skilsmisse (Holisten 1/09:6). Foreløpig har ikke dette vært gjennomført.

2.3.2 Utgivelser av HoF

Brosjyre 1 og 2

HoF har laget to informasjonsbrosjyrer om deres organisasjon. Jeg vil nå se nærmere på disse.

Brosjyre 1

I denne brosjyren finner vi HoFs formålsparagraf og deres plattform. I disse beskriver de kortfattet hva deres organisasjon står for og hvem de er en organisasjon for.

I brosjyren spør de om du er: åndelig, alternativ, søkende og miljøbevisst? I så fall er det kanskje en idé å melde seg inn i Holistisk Forbund.

I deres plattform har de åtte punkter som de sier noe om:

- En verden i endring
- Åndelighet og religion
- Den åndelige virkelighet kan erfares
- Fornuft og ånd
- Etikk
- Økologi
- Alternativ medisin
- Ritualer og seremonier (Brosjyre 1, www.holisme.no)

Disse fire første punktene forteller at en viktig del av fundamentet for HoF er at forståelsen av forholdet mellom ånd og materie stadig er i endring. På det åndelige eller religiøse plan skiller HoF mellom åndelighet og religiøsitet. De ser på seg selv som åndelige, og ikke som religiøse, da dette etter deres syn innebærer dogmer og læresetninger man må forholde seg til. Det finnes en åndelig virkelighet, som mennesket kan erfare. Man kan utvide sin bevissthet om denne, og de mener at mennesket har et potensial langt utover der vi er i dag. I forhold til den åndelige erkjennelse og innsikt står ikke fornuften som en motsetning til dette. Åndelig og vitenskapelig innsikt kan berike hverandre (Brosjyre 1, www.holisme.no).

De fire neste punktene handler om behovet for en fornyet etikk og utvikling på flere forhold i samfunnet, basert på helhetstenking og kjærlighet til alt liv. Økologisk landbruk, etisk dyrehold, full aksept av alternative vitenskaper og behandlingsformer er viktige

arbeidsområder. I det siste punktet ønsker de å tilby ritualer og seremonier ved livets overganger (Brosjyre 1, www.holisme.no).

I formålsparagrafen står det at HoF er for dem som anerkjenner at holistisk praksis innebærer ansvar for hverandre, det globale samfunn og jorden. Og det er for dem som søker kunnskap og refleksjon omkring åndelige spørsmål ubundet av dogmer og tradisjonelle trosretninger, uten at det sies hva som er det ene og sanne riktige.

En ting er hvem de sier de er for, men hva er grunnen til at de skal melde seg inn? HoF sier de vil bidra til blant annet:

- Opplysning om og utvikling av holistisk livssyn og praksis
- Å fremme alternative behandlingsformer og selvutvikling
- Den enkeltes rett til fullverdige seremonier og ritualer i tråd med eget livssyn og verdier
- Brobygging mellom ulike livssyn og religioner (Brosjyre 1, www.holisme.no)

HoF sier de vil være et forum og et talerør for det holistiske livssyn. HoF er for de som savner dette talerøret (Brosjyre 1, www.holisme.no).

Brosjyre 2

Brosjyre 2 ble gitt ut november 2010, det er med andre ord en ny brosjyre som forteller om HoF på en annen måte enn den første brosjyren.

Denne brosjyren inneholder mer bilder og ikke så mye tekst. Her står det om holisme: for oss er holisme å forholde seg til livet med åpent hjerte og åpent sinn. Det åpner opp for og omfavner essensen i de mange spirituelle veiene. Holisme feirer mangfoldet og erkjenner at alt henger sammen (Brosjyre 2, www.holisme.no).

Denne brosjyren konsentrerer seg om en ting: hvordan kan enkeltmennesket bidra til en mer holistisk verden – og svaret er gjennom HoF. Brosjyren er kortfattet og bruker bilder og farger aktivt.

De sier her at HoF bidrar til:

- Respekt for individuell åndelighet.

- Å skape rom for vekst, med integrering av kropp, sjel og ånd.
  - Verdige ritualer ved alle livets overganger.
  - Et fellesskap mellom åpne mennesker.
  - Et varmere samfunn, hvor det er plass til å være med hele seg
- (Brosjyre 2, www.holisme.no)

HoF er for dem som anerkjenner at holistisk praksis innebærer ansvar. En holistisk livssyn forplikter til noe mer. Brosjyrene vektlegger dette, samt at det mangfold av åndelige veier er et gode. Ritualer ut i fra hver og ens åndelige ståsted er noe de jobber for.

2.4 Sammenfatning av menneskesynet i Holistisk Forbund

Menneskesynet i HoF kan etter mitt syn karakteriseres som et aktivt, holistisk menneskesyn med et ønske om å gjøre verden til et bedre sted å være. Individet står sterkt, men med ansvar for sin neste og kloden.

De har et syn på åndelighet at det er mange veier å gå, ulike veier kan føre frem til samme holistiske erkjennelse. Erkjennelsen av enhet med universet og det guddommelige i deg selv kan sies å være et mål. Tradisjonell religion kan være et steg på veien men åpner ikke opp for alle dimensjoner. Dogmer og religiøse systemer laget av mennesker tar de i stor grad avstand fra. Samtidig ser de ut til å merke behovet for at de i sin organisasjon trenger noe å enes om og samles om. Balansegangen her mellom å finne dette uten at det blir for vagt eller beveger seg mot dogmer, er noe de arbeider med.

Mennesket har muligheter til å erfare det hellige, gjennom å aktivt jobbe mot det. Vi må da fri oss fra historisk og kollektiv ballast og forstå at vi handler gjennom vår kulturelle ramme nesten som marionettedukker. Ved å forstå dette kan vi bli fri, noe som kan åpne opp for nye erkjennelser.

En holistisk forståelse vil altså ha som konsekvens at man arbeider for en bedre verden. Om alt henger sammen er det da også i egen interesse at andre har det bra. Alt og alle henger sammen. Det kan se ut til at lokallagene til nå mest har konsentrert seg om åndelige tema hvor den samfunnsengasjerte virksomheten ikke ser ut til å ha vært like fremtredende. På sentralt plan virker det som om det arbeides med hvordan de holistiske ideene kan spres til større deler av befolkningen, og hvordan de kan påvirke mer.

Selv om tanken om reinkarnasjon ligger i bunn hos HoF så har de lite fokus på disse tidligere liv for å forstå hvem man er i dag. De er heller ikke opptatt av ånder. Det ser ut til at de i stor grad velger å ha fokus på hvem man er i dette liv, og hva man her kan gjøre. Fenomener som ånder og å grave i sine tidligere levde liv, er et spor som de velger å ikke rette sin oppmerksomhet mot. De ønsker å være sterkt tilstede i dette liv, og de ønsker å være synlige i samfunnet med deres holistiske forståelse av virkeligheten.

HoF ser at menneskene har behov for ritualer som er i tråd med deres livssyn og arbeider derfor med å tilby ritualer og seremonier i overgangsfaser i livet.

3. Menneskesynet i New Age-bevegelsen

Som et nettverksbasert fellesskap rommer New Age mye og det er stor variasjon i hva man som individ i dette nettverket velger å befatte seg med. Det kan likevel sies å være noen fellestrekk som binder bevegelsen sammen. Gilhus og Mikaelsson nevner fellestrekk som interesse for det okkulte, indisk religion og økologi (Gilhus og Mikaelsson 2005:151). Forventningen om en ny tidsalder, som i navnet *New Age*, kan se ut som om var en mer dominerende idé i tidligere New Age, enn i dagens bevegelse (Gilhus og Mikaelsson 2005:152 og Romarheim 1997:44f). Denne nye tiden er i sammenheng med det astrologiske skiftet fra fiskene tegn til vannmannens tegn, hvor forventningene om forandringer var store.

Olav Hammer lister opp noen felles trekk som mange i New Age-bevegelsen kan si seg enig i: kosmos utgjør en ubrutt helhet som det moderne mennesket har mistet innsikten i. Denne helheten gjennomsyres av en energi som lenker oss sammen med kosmos. Jorden er en helhet som menneskene har vanskjøttet gjennom vår forståelse av mennesket som skapelsens krone. Ved nytt økologisk tenkesett kan jorden heles, og menneskenes forhold til den. Hvert menneske har en plass i helheten, og sin plass kan man lære om gjennom ulike teknikker. Vi har også mistet vår relasjon til helheten av egen kropp og sjel. Denne kan vi også reparere og finne tilbake til gjennom ny tenkning og nye metoder. Menneskene lever ikke bare et liv, hvert liv har sin rolle å spille og lærer oss nye lekser. Mennesket har en innebygd motor mot å utvikle seg åndelig (Hammer 2004:22f).

Karakteristisk for New Age bevegelsen er at de ikke har noen autoritet som uttaler seg på vegne av bevegelsen. Selv om individperspektivet er sterkt, er det som Hammer og Gilhus og

Mikaelsson viser ovenfor, noen dominerende oppfatninger i bevegelsen som går igjen og som gjøre at man kan snakke om menneskesynet i New Age.

I lesingen av HoFs materiale var det noen aspekter ved menneskesynet som jeg ønsket å se på om var det samme i New Age. Ut i fra dette valget jeg undertemaene: menneskesynet i lys av New Age-bevegelsens harmonimodell, menneskesynet i forhold til tanken om mikrokosmos – makrokosmos, hvilket syn har New Age på kroppen, og hvordan ser de på menneskets ansvar for hverandre, samfunnet og kloden. Med dette som utgangspunkt ser jeg på menneskesynet i New Age.

3.1 Menneskesynet i lys av New Age-bevegelsens harmonimodell

Er det rom for tanken om noe ondt i mennesket?

Det kan se ut som om det er en sterk tendens til å avdramatisere ondskap og lidelse i mange New Age-bøker. Ofte er forklaringen at siden vi selv skaper den verden vi lever i så er vi også selv ansvarlige for den ondskaper som kan ramme oss. Det er egentlig ikke noe som er entydig ondt. De problemer vi møter er utfordringer vi kan hente lærdom fra og utgjør viktige erfaringer. Hammer peker imidlertid på at det ikke er noe som tyder på at New Age-tilhengere er mer ufølsomme med tanke på andres lidelse enn mennesker med andre oppfatninger (Hammer 2004:143f).

Forestillingen om at verden er en projeksjon av våre tanker er også utbredt. Enkelt sagt er det slik at om man er hyggelig mot andre er andre hyggelige tilbake. Ut i fra denne tenkningen er ondskaper er illusjon. Det eneste som egentlig eksisterer er kjærlighet, som er skapt av Gud. Hammer sier at denne tankegangen er et tveegget sverd. For en del mennesker kan det være en pådriver til å ta seg selv i nakken. Men den kan også være en forklaring på hvorfor noen mennesker ikke opplever suksess, og at de da har seg selv å takke (Hammer 2004:217).

Ondskaper forklares her ikke med at mennesket er syndig og har hang til å gjøre onde handlinger, men menneskenes manglende erkjennelse av sin egen storhet. Det ondes rot ligger i manglende selvinnsikt. Å arbeide mot å erkjenne sitt høyere vesen er skritt på veien mot mindre ondskap (Kvalvaag 2003:38). Menneskene skaper stadig et falskt bilde av seg selv, som kalles ego. Redsel og skyldfølelse er hos uopplyste mennesker grunnfølelser som vi kan

bli kvitt gjennom å arbeide for og bli kvitt egoets grep. Egoet er det i oss som skaper negative følelser (Hammer 2004:231f).

Det kan se ut som om det i New Age-miljøet er lite rom for skyld-problematikk. Som en sammenligning med det kristne menneskesynet hvor synd og skyld setter mennesket i et pessimistisk lys, setter tanken om reinkarnasjon mennesket i et optimistisk lys (Gilhus og Mikaelsson 2005:158). Gjennom gjenfødslar lærer og erfarer man ulike sider ved tilværelsen og utvikler seg videre.

3.2 Menneskesynet i forhold til tanken om mikrokosmos – makrokosmos

Tanken om mikrokosmos – makrokosmos ser ut til å være sentral for å forstå mennesket i et New Age perspektiv. Det er tanker som er hentet fra flere steder, både kinesisk system, fra hinduistisk tankegang og fra esoteriske tradisjoner. Spesielt i forhold til ulike behandlingsformer vil dette være en viktig forståelse. Det åpner også opp for det mystiske i tilværelsen, og for å se det store i det lille og motsatt.

Tanken er at mikrokosmos, mennesket – speiler makrokosmos, universet. Virkeligheten får en symbolsk karakter der tegn viser til andre tegn og videre til skjulte mysterier som binder det synlige sammen med det åndelige og guddommelige. Natur, historie og hellige tekster sier det samme (Gilhus og Mikaelsson 2005:40). Universet forstås som en levende helhet.

Alt det som er til stede i makrokosmos er til stede i mikrokosmos, og omvendt. Det er en grunnleggende enhet mellom mennesket og universet. Dette er en utbredt oppfatning i hinduismen at det som eksisterer er av samme natur. New Age beholder hinduismens monistiske syn på tilværelsen, men ikke at verden er en illusjon (Kvalvaag 2003:24f).

Også den kinesiske læren betoner helheten og likheten mellom universet og mennesket. Både makrokosmos og mikrokosmos er bygd opp rundt aspektene yin og yang. Yin er det mørke og kvinnelige og yang det lyse og mannlige. Sammen med yin og yang er det kinesiske verdensbildet basert på fem prinsipper bak kosmos: tre, ild, jord, metall og vann. Dette er abstrakte prinsipper som gjennom et komplisert nettverk forbinder menneskets kroppsdeler, smaker, dufter, farger og planeter med hvert sitt prinsipp. Slike korrespondanser gir en mulighet til å stille diagnoser på en pasient gjennom å observere blant annet ansiktsfarge, sinnsstemning og ut i fra en tabell lese hvor problemet egentlig ligger. Behandling går gjerne

ut på å stimulere qifloden, energistrømmen i kroppen, som er forstyrret og gir ubehag eller sykdom (Hammer 2004:190f).

3.3 Hvilket syn har New Age på kroppen?

Reinkarnasjonstanken er den vanligste måten å forholde seg til kropp og sjel på i New Age (Gilhus og Mikaelsson 2005:158). Mennesket lever mange liv, og gjennom å leve flere liv utvikler mennesket seg mot sitt høyere selv. Reinkarnasjonslæren gir svar på hva som skjer med oss etter døden, og det har en etisk funksjon gjennom at det man utsettes for i livet er straff eller belønning for hva man har gjort i tidligere liv (Gilhus og Mikaelsson 2005:157f). I hinduismen er kroppen tradisjonelt sjelens fengsel, og ved å fornekte denne kan sjelen eller ånden frigjøres fra kroppens bånd. New Age omtaler sjelen eller ånden som personlighetens guddommelige kjerne, slik som i hinduismen, men man nærmer seg ikke denne kjernen ved å fjerne seg fra materien. Ånd og materie kan berike hverandre, for eksempel kan ulike typer massasje bidra til frigjøring av åndelige energier (Kvalvaag 2003:25).

Selv om kropp og sjel gjensidig kan berike hverandre, så ser det ut til at sjelen har en annen status enn kroppen. Den er udødelig og uavhengig av kroppen. Hva som skjer i siste instans gis det ikke så mange fullgode svar på. Gilhus og Mikaelsson viser til romanen *The Celestine Prophecy* av Redfield, hvor menneskene vil kunne gå over til bølgestatus, bli usynlige og uavhengige av kroppen. Dette når de har utviklet seg langt nok åndelig (Gilhus og Mikaelsson 2005:158).

Det er et sterkt holistisk syn på kroppen i New Age. Menneskets kropp og sjel henger nøye sammen. Gjennom å behandle kroppen kan du også lege sjelen, og motsatt. Hele kroppen vises i noen kroppsdel, som i føttene, i ørene og i øynene. Gjennom for eksempel fotsoneterapi kan man behandle ulike deler av kroppen. Et sterkt holistisk syn på kroppen. Kosmos gjenspeiles også i kroppen, de elementene verdensaltet er bygd opp av er også kroppens bestanddeler (Hammer 2004:206).

En del terapiformer går på at uforløste følelser ligger bak sykdommer. For å løse opp i sykdommen må man bearbeide det i sjelslivet som utløser problemer. Kroppsterapi som Rosenmetoden sier at best effekt oppnås dersom både kropp og sjel bearbeides (Hammer 2004:200).

Siv Ellen Kraft forteller om idealkroppen slik hun ser den er presentert i New Age fora:

”...et flytende fenomen, der energiene strømmer langs sine naturlige kanaler. For å fremme dens utvikling blir det avgjørende å ”strømme med” – være fleksibel, pragmatisk og bevegelig... Dette er et prosessuelt prosjekt, som må følges opp og holdes ved like. Målet er den ”friske”, frelste og flytende kroppen. Realiteten – her og nå – er den syke kroppen, underveis i sin utvikling.” (Kraft 2000:47).

Den syke kroppen vår er kanskje ikke syk i tradisjonell medisinsk form, men for de som er inne i New Age sin forståelsesramme kan for eksempel ubalanse i chakra-systemet oppleves som ubehagelig og behøver heling. Generelt er vi både forurenset, ubalansert og syke gjennom modernitetens ødeleggelser (Kraft 2000:50).

Kraft sier videre at det er en påtakelig interesse for kvinnekroppens natur og mysterier i New Age-litteraturen. Den vies mer plass enn mannen, og er langt rikere på symboler. Hun sier at dette kan ses i sammenheng med naturen i høysetet i New Age – og dermed også kroppen, og at kvinnen ses på som den mest kroppslige av de to kjønnene (Kraft 2000:50).

3.4 Menneskets ansvar for hverandre, samfunnet og kloden

Ved første øyekast kan det se ut til at mange innenfor New Age er opptatt av sin egen personlig utvikling. Mangelen på en sentral organisasjon gjør at New Age kan fremstå som uoversiktlig gjennom at det er så mange ulike tilbud på det åndelige marked. Hjelpearbeid og humanitært arbeid drevet av ulike religioner og trossamfunn er ofte synlige i samfunnet, nasjonalt og internasjonalt. I New Age-sammenheng har man ikke denne synlige formen for utadrettet virksomhet. Tilhengerne har tilsynelatende fokus på seg selv, og eventuelt utadrettet engasjement på individnivå er ofte ikke synlig dersom man ikke kjenner til den enkelte. I forlengelsen av fokuset på selvutvikling kan det se ut som om en del mennesker innenfor New Age tenker at deres bidrag til fred er i skape fred i sitt eget sinn, og slik gjøre sin bit.

Det holistiske syn på tilværelsen vil ha innvirkning på en tenkning som omfatter engasjement for menneskehet, natur og klode. Vekt på økologi og favorisering av for eksempel vegetarisk

kosthold viser et samfunnsansvar hvor man ønsker seg et bærekraftig system globalt. Hver og en kan gjøre sitt i hverdagen ved blant annet å velge økologisk dyrket mat.

Det er også en tendens innenfor New Age at de favoriserer en politisk plattform som fokuserer på miljøspørsmål, ut i fra tanken om at naturen er et aspekt av det hellige eller guddommelige (Mather og Nichols 1993:203).

Når jeg her nærmer meg slutten av avhandlingen vil jeg også ta med litt om norske forhold. I følge Pål Ketil Botvar kan det se ut som om New Age, slik den fremstår i Norge i dag, deler seg i to hovedtyper. Han kaller de for fragmentarisk-individualistisk og ideologisk-relasjonell. Den første kjennetegnes av interesse for mange, ulike fenomener innenfor det alternative feltet, som reinkarnasjon, astrologi, krystaller. Den andre er mer orientert mot grunnleggende ideologiske temaer innenfor det alternative, som meningen med livet, gud i mennesket, åndelige opplevelser, meditasjon (Botvar 2011:94). I Botvars undersøkelser av kjernetroppene i alternativbevegelsen finner han at jo mer organisert det nyåndelige er, jo sterkere blir den ideologisk-relasjonelle formen. Disse kjernetroppene består av høyt utdannede, kvinnelige byboere. Tre av fire av disse er medlem av en frivillig organisasjon, med tema som menneskerettigheter, dyrevern, den tredje verden eller økologi (Botvar 2011:97). Det er også denne formen for nyåndelighet han synes ser ut til å dominere innenfor den norske alternativbevegelsen. Den sterke individualismen har trekk som lar seg forene med verdier ellers i dagens samfunn, som vektlegging av menneskerettigheter, demokratisering, toleranse, omfordeling og frihet for den enkelte (Botvar 2011:98f). Ut i fra dette ser det ut til at New Age eller alternativbevegelsen slik den fremstår i Norge, kan virke noe mer rettet mot å arbeide for sine verdier ut i samfunnet for øvrig. Det er verdier som ikke spesielt gjelder for alternativbevegelsen men som er gjeldende også ellers i samfunnet. Alternativbevegelsen kan kanskje sies å sette disse verdiene enda høyere enn storsamfunnet. Dette bringer avhandlingen over i neste kapittel, med forholdet mellom menneskesynet i HoF og New Age.

4. Forhold mellom menneskesynet i Holistisk Forbund og New Age generelt

New Age er rammen for å forstå HoF. De er en del av denne formen for nyreligiøsitet, og HoF har vokst frem gjennom arbeidet til sentrale personer i den norske alternativbevegelsen. Etter å ha sett på menneskesynet slik det kommer frem i HoF gjennom lederartikler, Visjon,

Holisten og HoFs brosjyrer, så skal jeg her se på forholdet mellom menneskesynet i HoF og New Age

Den forståelsesrammen som ligger i New Age generelt, er i stor grad også HoFs måte å se virkeligheten på. Dette gjelder i syn på kroppen, og i den store bakenforliggende forståelsen med mennesket som et mikrokosmos av det store makrokosmos. Dette viser seg blant annet i forståelsen av det holistiske mennesket, hva som skjer når vi dør, tenkning på kroppen og ulike behandlingsformers metoder.

Selv om de innad i HoF kan diskutere temaer som hvordan selve reinkarnasjonsprosessen skjer, og hvorfor en sjel havner her eller der, så er det New Age-tankegangen som ligger i bunn for deres syn på tilværelsen.

Der HoF ønsker å ha sitt fokus og kanskje kan sies skiller seg noe fra New Age i det store, er når det gjelder New Age sin harmonimodell – med en forklaring på ondskap og lidelser, og når det gjelder menneskenes ansvar ovenfor andre og jorda vår.

New Age sin forklaring på onde handlinger og negative hendelser, er at man får som fortjent gjennom at man selv har begått ugjerninger. Forklaringen på at noen mennesker gjør slike handlinger er at de er på et lavt utviklingsnivå og det i slik henseende er ondskap forkledd som uvitenhet. Det ser ut til at HoF sterkt ønsker å meddele omsorg og empati for de som opplever lidelse. Det ser ikke ut til at de ser på det som fortjent, med tanke på at det er individet selv som er skyld i at det skjer. Det er de kollektive prosessene som har ført oss dit vi er og som skaper lidelse for mange mennesker.

HoF ser også ut til å mene at vi kollektivt må få et høyere bevissthetsnivå for at færre onde handlinger skal skje, men samtidig med at vi alle jobber med oss selv så må vi også jobbe i samfunnet for at verden skal bli bedre. Det er ikke nok å bare passe på sin egen åndelige utvikling. Dette blir da neste punkt hvor HoF skiller seg noe fra New Age. De har en sterk vektlegging av det samfunnsnyttige, og de ønsker å arbeide for sine synspunkter og være en samfunnsaktør. Holisme og økologi er viktig i New Age, men det ser ut som om det i HoF er enda viktigere. Fra ledernivå i HoF arbeides det for at deres tanker skal nås av flere.

Interessen for politikk i denne sammenhengen har vært stor. At det samfunnsnyttige perspektivet i HoF er tydelig ses spesielt ut i fra hvordan de ordlegger seg kritisk mot de deler av alternativbevegelsen som ikke har noe spesielt utadrettet perspektiv.

5. Konklusjon

Jeg har i avhandlingen sett på hvilket menneskesyn som gjør seg gjeldende innenfor Holistisk Forbund, og hvordan dette står i forhold til New Age-bevegelsen for øvrig.

Før gjennomgangen av kildene fra HoF ønsket jeg å stille meg åpen med tanke på hva kildene kom til å vise når det gjaldt menneskesynet. Ved gjennomgang av kildene kom det frem hva de var opptatt. Det er tydelig at de velger å ha fokus på sider av alternativbevegelsen som de mener det er mest hensiktsmessig å jobbe med, ut fra deres perspektiv. Det er med andre ord deler av alternativbevegelsens som de ikke vier noen større oppmerksomhet. Ikke nødvendigvis fordi de mener disse delene ikke eksisterer, men kanskje fordi det er et blindspor som fører lite godt eller konstruktivt med seg.

Menneskesynet som kan synes å gjøre seg gjeldende innenfor HoF er først og fremst et menneskesyn hvor et aktivt handlende mennesket jobber for både egen, andres, og klodens beste. Den holistiske erkjennelsen må følges opp av handlinger. Menneskets muligheter er nærmest ubegrenset, og alle de ulike veier å gå er likeverdige. Samtidig med at man jobber med seg selv og sin utvikling, må man ikke glemme at man lever nå i denne verden, og at det er i egen og alles interesse at dette blir et godt sted å være.

Det ser ut til at det blir mer og mer tydelig for HoF at de ønsker å påvirke med sine tanker utover det de har gjort til nå. En vei å gå er gjennom politikken, som blant annet lederartiklene i Visjon har vært opptatt av. Ut i fra denne avhandlingens kilder så er dette noe som har vært på debatt-nivå, og hvilken vei de velger å gå med dette vil tiden vise.

Tanker viktige for HoF er holistisk forståelse av både mennesket og verden, økologi, like rettigheter for religioner, trossamfunn og livssyn, lik fordeling av goder og felles ansvar for utfordringer.

HoF har et menneskesyn hvor individet står sterkt, og at alle har hver sin plass og sin oppgave her på jorden. Vi er alle farget av kulturen vi lever i, og historien vi er en del av. Alle har en jobb de selv må gjøre for å forstå rammene som begrenser oss, og den situasjonen vi er kommet i gjennom fremveksten av det moderne samfunn. Det kristne menneskesynet hvor mennesker er skaperverkets fremste skapning, har mye skyld i hvordan vi har sett på oss selv som herrer av naturen. Dette i stedet for å leve som en del av naturen.

HoF har en utfordring i å formulere sitt budskap, og å finne balansegangen mellom å finne rammer for det de står for, samtidig som de ikke vil utelukke for mye. Det ser ut som om personer innad i HoF har ulike behov for avklaringer av ståsted, og at dette er noe som de fremdeles jobber med. Blant annet gjelder dette begrepet holisme, som et nøkkelbegrep for HoF.

Når det gjelder forholdet mellom menneskesynet i HoF og hvordan dette står i forhold til New Age-bevegelsen for øvrig, så ser det ut som om selv om New Age er deres klare forståelsesramme, så har HoF tatt noen skritt i en retning som ikke er fullt så tydelig i New Age. Dette gjelder spesielt det som er deres store hovedfokus: å arbeide for en bedre verden ut i fra holistisk tenkning. Det kan se ut som om dette viktige punktet for HoF ikke er like tydelig uttalt i New Age for øvrig. HoF støtter seg også på personer som utfordrer tradisjonelle forståelser i New Age som læren om karma og at din tilværelse er som den er, på grunn av handlinger utført i tidligere liv. At man skal møte mennesker som lider med medfølelse er de veldig klare på, og at det i slike sammenhenger ikke er nødvendig å se etter grunner til at man er i denne situasjonen, men ha fokus på å være et medmenneske.

Som en avsluttende kommentar vil jeg si at det blir spennende å følge utviklingen av Holistisk Forbund i årene fremover. At de ønsker å påvirke mer i samfunnet er tydelig. Hvordan de velger å gjøre dette og hvordan denne nye livssynsorganisasjonen formes av dette ønsket gjenstår å se.

Litteraturliste

Primærlitteratur

”Alternativt Nettverk” 1-6/2001, 1-6/2002, 1-6/2003 Oslo: Alternativt Nettverk A/S

”Visjon” 1-6/2008, 1-6/2009, 1-6/2010 Oslo: Alternativt Nettverk A/S

”Holisten” 1-2/2008 hentet fra www.holisme.no

”Holisten” 1-3/2009 hentet fra www.holisme.no

”Holisten” 1-2/2010 hentet fra www.holisme.no

Holistisk Forbunds brosjyre 1 og 2 hentet fra www.holisme.no

Sekundærlitteratur

Botvar, Pål Ketil (2011): ”Den alternative religiøsitetens to ansikter” i Tormod Engelsviken, Rolv Olsen og Notto R. Thelle (red.), *Nye guder for hvermann? Femti år med alternativ spiritualitet*. Tapir Akademisk Forlag, Trondheim (s. 87-101)

Gilhus, Ingvild Sælid og Mikaelsson, Lisbeth (2005): *Kulturens refortrylling. Nyreligiøsitet i moderne samfunn*. Universitetsforlaget, Oslo

Hammer, Olav (2004): *På spaning etter helheten. New Age en ny folketro?* Dejavu

Henriksen, Jan-Olav (2005): *Menneskesyn – historisk arv og varig aktualitet*. Gyldendal Norsk Forlag AS, Oslo

Kraft, Siv Ellen (2000): ”New Age, sykdom og kroppsbilder i endring” i Leif Gunnar Engedal og Arne Tord Sveinall (red.), *Troen er løs*. Tapir Akademisk Forlag, Trondheim (s. 41-53)

Kvalvaag, Robert W. (2003): *Det guddommelige jeg. Nyreligiøsitet og religiøse strømninger i moderne ungdomskultur*. Fagbokforlaget, Bergen

Mather, George A. og Nichols, Larry A. (1993): *Dictionary of cults, sects, religions and the occult*. Zondervan Publishing House, Michigan

Arild Romarheim (1997): "Livssynsfundamentet i New Age – østlig eller vestlig?" i *Tidsskrift for Kirke, Religion og Samfunn*. 1/1997 (s. 44-46)

Romarheim, Arild (1988): *Kristus i Vannmannens tegn. Nyreligiøse oppfatninger av Jesus Kristus*. Credo Forlag, Oslo

Romarheim, Arild (2000): "Familieukeblader som barometer på folkelig religiøsitet" i Leif Gunnar Engedal og Arne Tord Sveinall (red.), *Troen er løs*. Tapir Akademisk Forlag, Trondheim (s. 97-115)

Romarheim, Arild (2011): "Nyåndelig folkereligiøsitet?" I Tormod Engelsen, Rolv Olsen og Notto R. Thelle (red.), *Nye guder for hvermann? Femti år med alternativ spiritualitet*. Tapir Akademisk Forlag, Trondheim (s. 41-57)

Øyvind Solum (2011): "Den norske kirke og den alternative spiritualiteten" I Tormod Engelsen, Rolv Olsen og Notto R. Thelle (red.), *Nye guder for hvermann? Femti år med alternativ spiritualitet*. Tapir Akademisk Forlag, Trondheim (s. 121-130)

Tampuu, Mari (2006): "*Trender og tendenser i tidsskriftet 'Alternativt Nettverk'*"
Masteravhandling Det Teologiske Menighetsfakultetet